

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 680

Warszawa, 30 stycznia 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Łukasza Zbonikowskiego.

(-) Andrzej Adamczyk; (-) Zbigniew Babalski; (-) Barbara Bartuś;
(-) Dariusz Bąk; (-) Andrzej Bętkowski; (-) Antoni Błądek; (-) Aleksander Chłopek; (-) Zbigniew Chmielowiec; (-) Witold Czarnecki; (-) Edward Czesak; (-) Andrzej Mikołaj Dera; (-) Szymon Stanisław Giżyński; (-) Jerzy Gosiewski; (-) Przemysław Gosiewski; (-) Krystyna Grabicka; (-) Grzegorz Janik; (-) Krzysztof Jurgiel; (-) Dariusz Kaczanowski; (-) Beata Kempa; (-) Zbigniew Kozak; (-) Maks Kraczkowski; (-) Leonard Krasulski; (-) Marek Kwitek; (-) Marzena Machałek; (-) Krzysztof Maciejewski; (-) Antoni Macierewicz; (-) Kazimierz Matuszny; (-) Beata Mazurek; (-) Kazimierz Moskał; (-) Jacek Osuch; (-) Stanisław Ożóg; (-) Bolesław Grzegorz Piecha; (-) Jerzy Rębek; (-) Józef Rojek; (-) Anna Sikora; (-) Krzysztof Sońta; (-) Lech Sprawka; (-) Piotr Stanke; (-) Andrzej Szlachta; (-) Stanisław Szwed; (-) Beata Szydło; (-) Teresa Wargocka; (-) Waldemar Wiązowski; (-) Jadwiga Wiśniewska; (-) Michał Wojtkiewicz; (-) Tadeusz Woźniak; (-) Waldemar Wrona; (-) Anna Zalewska; (-) Jarosław Zieliński; (-) Wojciech Żukowski.

USTAWA

z dnia2007 r.

o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1

Ustawa określa warunki uprawniające do świadczenia usług prawniczych, obowiązki i prawa osób posiadających licencję prawniczą oraz zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencję prawniczą.

Art. 2

1. Działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług prawniczych może być prowadzona wyłącznie przez osobę posiadającą licencję prawniczą lub przez przedsiębiorcę, jeżeli powierza on czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, pod warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych.
2. Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług prawniczych jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późn. zm.¹).
3. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, mając na względzie różnice w wykonywaniu czynności prawniczych w ramach każdej z licencji prawniczych.

Art. 3

1. Osoba posiadająca licencję prawniczą może wykonywać czynności wchodzące w zakres posiadanej licencji prawniczej na podstawie stosunku pracy.
2. Osoba posiadająca licencję prawniczą może wykonywać czynności wchodzące w zakres posiadanej licencji prawniczej na podstawie umowy cywilnoprawnej pod warunkiem posiadania ubezpieczenia o którym mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 4

Przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do osób świadczących pomoc prawną na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.²) oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.³).

Rozdział 2 Prawnicza Komisja Licencyjna

Art. 5

1. Przy Ministrze Sprawiedliwości działa Prawnicza Komisja Licencyjna.

2. Prawnicza Komisja Licencyjna sprawuje nadzór nad osobami posiadającymi licencję prawniczą, podejmuje decyzje w przedmiocie licencji prawniczych, przyznania akredytacji, prowadzi rejestr działalności regulowanej polegającej na świadczeniu usług prawniczych oraz organizuje i przeprowadza egzamin na licencję prawniczą III stopnia.
3. Kadencja Prawniczej Komisji Licencyjnej trwa 5 lat.

Art. 6

1. W skład Prawniczej Komisji Licencyjnej wchodzi przewodniczący, 3 zastępców przewodniczącego oraz 6 członków.
2. Przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej powołuje Minister Sprawiedliwości na pięcioletnią kadencję spośród osób, które:
 - 1) spełniają wymogi określone w art. 16 ust. 1;
 - 2) dają rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań oraz wyróżniają się wysokim poziomem wiedzy prawniczej;
 - 3) nie są członkami samorządu adwokackiego lub samorządu radców prawnych;
 - 4) nie posiadają licencji prawniczej.

Art. 7

1. Minister Sprawiedliwości odwołuje przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej:
 - 1) na ich wniosek;
 - 2) z urzędu w przypadku:
 - a) utraty jednej z przesłanek określonych w art. 6 ust. 2 pkt 1-4,
 - b) rażącego naruszenia przepisów prawa przy wykonywaniu czynności,
 - c) utraty zdrowia uniemożliwiającej prawidłowe wykonywanie funkcji.
2. Kadencja przewodniczącego, zastępców przewodniczącego oraz członków Prawniczej Komisji Licencyjnej wygasa w przypadku śmierci lub odwołania.
3. W razie odwołania przewodniczący, zastępcy przewodniczącego oraz członkowie Prawniczej Komisji Licencyjnej pełnią obowiązki do dnia powołania swoich następców.
4. W przypadku odwołania przewodniczącego, zastępców przewodniczącego lub członków Prawniczej Komisji Licencyjnej Minister powołuje ich następców na okres do końca bieżącej kadencji.

Art. 8

1. Przewodniczący reprezentuje Prawniczą Komisję Licencyjną oraz kieruje jej pracami, w tym wyznacza składy, o których mowa w art. 9 ust. 1.
2. W razie nieobecności przewodniczącego, jego obowiązki wykonuje jeden z jego zastępców.

Art. 9

1. Uchwały w sprawach przyznania licencji prawniczej, przywrócenia licencji prawniczej, nałożenia kary pieniężnej, zawieszenia, stwierdzenia wygaśnięcia bądź cofnięcia licencji prawniczej, a także uchwałę odmawiającą dopuszczenia do egzaminu na licencję prawniczą III stopnia Prawnicza Komisja Licencyjna podejmuje

- większością głosów, w głosowaniu jawnym, w trzyosobowym składzie.
2. W pozostałych sprawach Prawnicza Komisja Licencyjna podejmuje uchwały większością głosów, w głosowaniu jawnym, w obecności co najmniej pięciu osób wchodzących w jej skład, w tym przewodniczącego albo jego zastępcy. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art. 10

1. Uchwały Prawniczej Komisji Licencyjnej, wydane w indywidualnych sprawach, są decyzjami administracyjnymi.
2. Decyzja administracyjna wydana na podstawie nieprawdziwego oświadczenia wnioskodawcy jest nieważna z mocy prawa.
3. Organem wyższego stopnia w stosunku do Prawniczej Komisji Licencyjnej jest Minister Sprawiedliwości.

Art. 11

1. Do postępowania przed Prawniczą Komisją Licencyjną w sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.
2. Do postępowania w przedmiocie wpisu przedsiębiorcy do rejestru działalności regulowanej oraz do zadań Prawniczej Komisji Licencyjnej z zakresu prowadzenia rejestru działalności regulowanej stosuje przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późn. zm.1).

Art. 12

Prawnicza Komisja Licencyjna składa Ministrowi Sprawiedliwości, w terminie do dnia 15 marca, roczne sprawozdanie ze swojej działalności. Sprawozdanie z działalności powinno zawierać informacje o liczbie wydanych, zawieszonych, cofniętych licencji prawniczych, liczbie licencji prawniczych które wygasły, liczbie przyznanych i cofniętych akredytacji, wynikach przeprowadzonych w jednostkach akredytowanych kontroli oraz o liczbie podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej.

Art. 13

Obsługę administracyjno-biurową Prawniczej Komisji Licencyjnej zapewnia Minister Sprawiedliwości.

Art. 14

1. Za wydanie licencji prawniczej Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314), zwanego dalej „minimalnym wynagrodzeniem”.
2. Za wpis do rejestru działalności regulowanej Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości połowy minimalnego wynagrodzenia.
3. Opłaty, o których mowa w ust. 1-2, stanowią dochód budżetu państwa i są wnoszone na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 15

1. Przewodniczącemu Prawniczej Komisji Licencyjnej, zastępcy przewodniczącego oraz jej członkom wypłaca się miesięczny ryczałt, którego wysokość ustala się przy zastosowaniu następujących wielokrotności kwoty bazowej dla sędziów, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa:
 - 2) przewodniczącemu Rady - 4;
 - 3) zastępcy przewodniczącego Rady - 3, 5;
 - 4) członkom Rady - 3.
2. Osobom, o których mowa w ust. 1, przysługują diety i zwrot kosztów przejazdu na zasadach określonych w przepisach określających należności przysługujące pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowych na terenie kraju.
3. Sędziom i prokuratorom, delegowanym na podstawie odrębnych przepisów do wykonywania zadań przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego lub członka Prawniczej Komisji Licencyjnej, przysługuje połowa wysokości ryczałtu, o którym mowa w ust. 1. Przepisów o których mowa w ust. 2 nie stosuje się.

Rozdział 3 **Zasady przyznawania licencji prawniczych**

Art. 16

1. Licencja prawnicza I stopnia, z zastrzeżeniem art. 23, przyznawana jest osobie fizycznej, która:
 - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
 - 2) nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
 - 3) ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Licencja prawnicza I stopnia uprawnia do:
 - 1) udzielania porad prawnych, sporządzania opinii prawnych, pism procesowych, projektów umów i innych oświadczeń woli, występowania przed organami administracji publicznej oraz podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej;
 - 2) występowania przed sądami powszechnymi i administracyjnymi na podstawie dalszego pełnomocnictwa udzielonego przez osobę posiadającą licencję prawniczą co najmniej II stopnia, adwokata lub radcę prawnego z wyjątkiem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

Art. 17

1. Licencja prawnicza II stopnia przyznawana jest osobie fizycznej, która spełnia łącznie następujące przesłanki:
 - 1) posiada licencję prawniczą I stopnia co najmniej dwa lata;
 - 2) występowała w charakterze pełnomocnika procesowego, na zasadach określonych w art. 16 ust. 2 pkt 2, w co najmniej 50 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy, w nie mniej niż 10 sprawach.
2. Wymogów określonych w ust. 1 nie stosuje się do osoby, która spełnia wymogi określone w art. 16 ust. 1 i dodatkowo spełnia jedną z następujących przesłanek:
 - 1) posiada stopień naukowy doktora nauk prawnych;
 - 2) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej, pracowała co najmniej trzy miesiące na stanowisku asesora notarialnego lub prowadziła kancelarię notarialną;

- 3) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku referendarza sądowego;
 - 4) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej rok na stanowisku asystenta sędziego;
 - 5) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku asesora komorniczego lub prowadziła kancelarię komorniczą;
 - 6) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej była wpisana na listę doradców podatkowych;
 - 7) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej była wpisana na listę rzeczników patentowych;
 - 8) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej przez co najmniej 3 lata, zatrudniona była w urzędzie organu władzy publicznej i wykonywała wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z obsługą prawną tego organu lub legislacją;
 - 9) ukończyła z wynikiem pozytywnym szkolenie, o którym mowa w art. 28
3. Licencja prawnicza II stopnia uprawnia do:
- 1) dokonywania czynności określonych w art. 16 ust. 2 pkt 1;
 - 2) występowania przed sądami powszechnymi, administracyjnymi, Sądem Najwyższym oraz trybunałami, z wyjątkiem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe;
 - 3) występowania przed sądami oraz trybunałami na podstawie dalszego pełnomocnictwa udzielonego przez osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia, adwokata lub radcę prawnego w sprawach rodzinnych, opiekuńczych, postępowaniu w sprawach nieletnich, sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe.

Art. 18

1. Licencja prawnicza III stopnia przyznawana jest osobie fizycznej, która spełnia łącznie następujące przesłanki:
 - 1) posiada licencję prawniczą II stopnia;
 - 2) uzyskała pozytywny wynik z egzaminu na III stopień licencji;
 - 3) występowała w charakterze pełnomocnika procesowego, na zasadach określonych w art. 17 ust. 3 pkt 3, w co najmniej 20 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach o przestępstwa lub przestępstwa skarbowe oraz w co najmniej 10 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach rodzinnych, opiekuńczych lub postępowaniu w sprawach nieletnich.
2. Wymogów określonych w ust. 1 nie stosuje się do osoby, która spełnia wymogi określone w art. 16 ust. 1, a ponadto spełnia jedną z następujących przesłanek:
 - 1) posiada tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
 - 2) po dniu 1 stycznia 1991r.:
 - a) zdała egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki lub radcowski;
 - b) pełniła urząd sędziego;
 - c) pracowała na stanowisku prokuratora;
 - d) była wpisana na listę adwokatów;
 - e) była wpisana na listę radców prawnych;
 - 3) w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowała co najmniej 3 miesiące na stanowisku radcy lub starszego radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.
3. Wymogu określonego w ust. 1 pkt 2 nie stosuje się do osoby, która spełnia przesłankę określoną w art. 17 ust. 2 pkt 1.
4. Wymogu określonego w ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osoby, która ukończyła z wynikiem pozytywnym szkolenie, o którym mowa w art. 28.

5. Wymogu określonego w ust. 1 nie stosuje się do prawników z Unii Europejskiej, o których mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.⁴), którzy wykazą, że przez okres co najmniej 3 lat wykonywali, na zasadach określonych w przepisach rozdziału 1 i 2 działu II ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, aktywnie i nieprzerwanie stałą praktykę w zakresie prawa obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa Unii Europejskiej.
6. Licencja prawnicza III stopnia uprawnia do:
 - 1) dokonywania czynności określonych w art. 16 ust. 2 pkt 1 oraz
 - 2) występowania przed sądami i trybunałami bez ograniczeń przewidzianych w art. 17 ust. 3 pkt 2.

Art. 19

1. Dokumentem potwierdzającym doświadczenie zawodowe osoby posiadającej licencję prawniczą, w zakresie o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 18 ust. 1 pkt 3, jest odpowiednio wypełniony indeks praktyk sądowych.
2. Dokumentowanie doświadczenia zawodowego następuje poprzez potwierdzenie obecności na posiedzeniu sądu wyznaczonym w celu przeprowadzenia rozprawy w formie wpisu dokonywanego przez przewodniczącego składu orzekającego lub przez pracownika sekretariatu, na podstawie protokołu z rozprawy, w indeksie praktyk sądowych.
3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór indeksu praktyk sądowych, mając na względzie zapewnienie jednolitego wzoru tego dokumentu.
4. Fakt zdobycia doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 18 ust. 1 pkt 3, osoba posiadająca licencję prawniczą może również udokumentować przedstawiając Prawniczej Komisji Licencyjnej odpisy protokołów z posiedzeń sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy.

Art. 20

1. Licencję prawniczą przyznaje Prawnicza Komisja Licencyjna na wniosek osoby zainteresowanej uzyskaniem licencji.
2. We wniosku o przyznanie licencji prawniczej należy wskazać:
 - 1) nazwisko, imiona, datę i miejsce urodzenia oraz imiona rodziców;
 - 2) numer ewidencyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nie posiadającej nr PESEL – numer i nazwę dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał ten dokument;
 - 3) adres zamieszkania;
 - 4) adres dla doręczeń, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
 - 5) stopień licencji prawniczej, o której wydanie wnosi wnioskujący;
 - 6) numer posiadanej licencji prawniczej, jeżeli wnioskujący posiada licencję prawniczą I albo II stopnia.
3. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej I stopnia, dołącza się:
 - 1) oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni praw publicznych;
 - 2) oświadczenie o niewystępowaniu przesłanek określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2 – 4;
 - 3) oświadczenie o nieprowadzeniu przeciwko wnioskodawcy postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz oświadczenie o nieprowadzeniu lub zakończeniu postępowania dyscyplinarnego;
 - 4) oryginał albo urzędowy odpis dyplomu ukończenia wyższych studiów prawniczych w Rzeczypospolitej Polskiej albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu magisterskiego;
 - 5) informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, opatrzoną datą nie

- wcześniej niż miesiąc przed złożeniem wniosku;
- 6) dowód uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 14 ust. 1;
 - 7) dwa zdjęcia.
4. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej II stopnia, oprócz dokumentów, o których mowa w ust. 3, dodatkowo dołącza się:
 - 1) dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 albo
 - 2) dokumenty potwierdzające spełnienie jednej z przesłanek określonych w art. 17 ust. 2.
 5. Do wniosku o przyznanie licencji prawniczej III stopnia, oprócz dokumentów, o których mowa w ust. 3, dodatkowo dołącza się:
 - 1) dokument potwierdzający uzyskanie pozytywnego wyniku z egzaminu na III stopień licencji lub dokument potwierdzający spełnienie przesłanek z art. 17 ust 2 pkt 1 oraz dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 3 lub art. 18 ust.4 albo
 - 2) dokumenty potwierdzające spełnienie jednej z przesłanek określonych w art. 18 ust. 2, albo dokumenty potwierdzające spełnienie przesłanki z art. 18 ust. 5.
 6. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest obowiązana zawiadomić Prawnica Komisję Licencyjną o wszelkich zmianach danych określonych w ust. 2, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia tych zmian.
 7. W przypadku naruszenia obowiązku, o którym mowa w ust. 6, Prawnica Komisja Licencyjna może, biorąc pod uwagę stopień zawinienia, wagę naruszonego obowiązku oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw, nałożyć karę pieniężną w wysokości od jednej piątej do dwukrotności minimalnego wynagrodzenia.
 8. Kara pieniężna, o której mowa w ust. 7, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 21

1. Prawnica Komisja Licencyjna prowadzi w formie elektronicznej rejestr osób, którym wydano licencję prawniczą oraz rejestr działalności regulowanej.
2. Prawnica Komisja Licencyjna publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej wykaz zawierający imiona i nazwiska osób, które posiadają licencję prawniczą, wraz ze wskazaniem stopnia i numeru licencji prawniczej z wyłączeniem osób, którym zawieszono licencję prawniczą, oraz wykaz przedsiębiorców wpisanych do rejestru działalności regulowanej.

Art. 22

1. Prawnica Komisja Licencyjna wydaje dokument potwierdzający uzyskanie licencji prawniczej, zwany dalej „legitymacją”, niezwłocznie po stwierdzeniu, że decyzja o przyznaniu licencji prawniczej stała się ostateczna.
2. Do czasu wydania legitymacji dokumentem potwierdzającym posiadanie licencji prawniczej jest ostateczna decyzja administracyjna o jej przyznaniu.
3. W legitymacji zamieszcza się:
 - 1) numer licencji prawniczej i datę jej wystawienia;
 - 2) oznaczenie organu wystawiającego legitymację;
 - 3) oznaczenie stopnia licencji prawniczej;
 - 4) imię, nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, a w przypadku osoby nie posiadającej nr PESEL – numer i nazwę dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał ten dokument, datę i miejsce urodzenia posiadacza licencji prawniczej;
 - 5) fotografię posiadacza licencji prawniczej;
 - 6) podpis posiadacza licencji prawniczej.
4. W przypadku zawieszenia, cofnięcia lub wygaśnięcia licencji prawniczej legitymacja podlega niezwłocznie zwrotowi do Prawnicy Komisji Licencyjnej.
5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór legitymacji, zawierający informacje, o których mowa w ust. 3, oraz określi zasady numerowania licencji prawniczych,

mając na względzie zapewnienie jednolitego wzoru tego dokumentu oraz identyfikację stopnia licencji prawniczej w ramach przyznanego numeru.

Art. 23

1. Prawnicza Komisja Licencyjna odmawia przyznania licencji prawniczej osobie, która:
 - 1) nie spełnia któregokolwiek z wymogów wskazanych w art. 16 ust. 1 lub innych przewidzianych ustawą do uzyskania licencji prawniczej żadanego stopnia;
 - 2) jest członkiem samorządu adwokackiego, radców prawnych, notarialnego, rzeczników patentowych lub komorniczego;
 - 3) jest sędzią, prokuratorem, asesorem sądowym, prokuratorskim lub notarialnym, referendarzem sądowym, asystentem sędziego lub prokuratora bądź odbywa aplikację sądową, prokuratorską, referendarską, notarialną lub komorniczą;
 - 4) zajmuje stanowisko radcy lub starszego radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.
2. Prawnicza Komisja Licencyjna może odmówić przyznania licencji prawniczej osobie, wobec której:
 - 1) zapadło prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, którym orzeczono złożenie z urzędu sędziego, lub prawomocne orzeczenie sądu, którym orzeczono zakaz zajmowania stanowiska sędziego;
 - 2) zapadło prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, w którym orzeczono wydalenie ze służby prokuratorskiej, lub prawomocne orzeczenie sądu, którym orzeczono zakaz zajmowania stanowiska prokuratora;
 - 3) zapadło prawomocne orzeczenia sądu dyscyplinarnego, którym orzeczono:
 - a) wydalenie z adwokatury,
 - b) pozbawienie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego,
 - c) wydalenie ze służby komorniczej,
 - d) pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii notarialnej,
 - e) pozbawienie prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego,
 - f) pozbawienie prawa wykonywania zawodu doradcy podatkowego,
 - g) wydalenie z pracy w Prokuratorii Generalnej;
 - 4) zapadło prawomocne orzeczenie sądu, w którym orzeczono zakaz wykonywania zawodu: adwokata, radcy prawnego, komornika, notariusza, rzecznika patentowego, doradcy podatkowego lub zajmowania stanowiska radcy lub starszego radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa;
 - 5) wszczęto postępowanie karne o popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 24

1. Prawnicza Komisja Licencyjna cofa licencję prawniczą:
 - 1) na wniosek osoby posiadającej licencję prawniczą;
 - 2) z urzędu, w przypadku:
 - a) zawieszenia licencji prawniczej na podstawie art. 27 ust. 1 pkt 2 na łączny okres powyżej 5 lat;
 - b) wystąpienia po uzyskaniu licencji prawniczej którejkolwiek z przesłanek odmowy przyznania licencji prawniczej określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2 - 4;
 - c) działania z zamiarem wyrządzenia szkody swojemu mocodawcy.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. c, Prawnicza Komisja Licencyjna cofa licencję prawniczą po przeprowadzeniu rozprawy.
3. Od decyzji wydanej na podstawie ust. 1 pkt 2 lit. c przysługuje stronom odwołanie bezpośrednio do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby posiadającej licencję prawniczą sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji wraz z uzasadnieniem. Do rozpoznania odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Od orzeczenia sądu apelacyjnego przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego.

4. Osoba, której licencja prawnicza została cofnięta na podstawie ust. 1 pkt 2 lit. c, może ubiegać się ponownie o przyznanie licencji prawniczej po upływie 5 lat od cofnięcia licencji.

Art. 25

Licencja prawnicza wygasa z mocy prawa w przypadku:

- 1) prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 2) prawomocnego orzeczenia całkowitego lub częściowego ubezwłasnowolnienia;
- 3) przyznania licencji prawniczej wyższego stopnia;
- 4) śmierci osoby posiadającej licencję prawniczą.

Art. 26

1. Prawnicza Komisja Licencyjna przywraca licencję prawniczą :
 - 1) na wniosek osoby, której licencja prawnicza została cofnięta na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 1;
 - 2) w przypadku uchylecia orzeczenia, o którym mowa w art. 25 pkt 1 i 2, na wniosek osoby, której orzeczenie dotyczy
- chyba, że wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania licencji prawniczej lub od jej wygaśnięcia minęło 8 lat.
2. Do wniosku o przywrócenie licencji prawniczej stosuje się odpowiednio art. 20.

Art. 27

1. Prawnicza Komisja Licencyjna zawiesza licencję prawniczą:
 - 1) na wniosek osoby posiadającej licencję prawniczą, na czas określony wskazany we wniosku, nie dłuższy niż 8 lat;
 - 2) w przypadku zawinionego naruszenia obowiązków, o których mowa w art. 41-45, na okres od 3 miesięcy do lat 3 – biorąc pod uwagę stopień zawinienia oraz wagę naruszonych obowiązków, a także rodzaj i rozmiar ujemnych następstw;
2. Prawnicza Komisja Licencyjna może zawiesić licencję prawniczą w przypadku wszczęcia przeciwko osobie posiadającej licencję prawniczą postępowania karnego o popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 oraz w ust. 2 Prawnicza Komisja Licencyjna zawiesza licencję prawniczą po przeprowadzeniu rozprawy.
4. Od decyzji wydanej na podstawie ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 przysługuje stronom odwołanie bezpośrednio do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby posiadającej licencję prawniczą sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji wraz z uzasadnieniem. Do rozpoznania odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Od orzeczenia sądu apelacyjnego przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego.
5. Przywrócenie licencji prawniczej następuje z mocy prawa po upływie okresu na jaki została zawieszona.

Rozdział 4 **Szkolenie w jednostkach akredytowanych**

Art. 28

1. Szkolenie odbywa się w jednostkach akredytowanych przez Prawniczą Komisję Licencyjną, zwanych dalej „jednostkami akredytowanymi”.

2. Szkolenie w jednostce akredytowanej trwa co najmniej 6 miesięcy, a w jego ramach kandydat powinien zostać przygotowany do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami oraz poznać zasady funkcjonowania sądów i trybunałów w zakresie stopnia licencji, do wykonywania której szkolenie przygotowuje.
3. Szkolenie prowadzone jest odrębnie dla kandydatów na II i na III stopień licencji.

Art. 29

1. Celem szkolenia na II stopień licencji jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia.
2. Program szkolenia w jednostce akredytowanej powinien umożliwić kandydatowi właściwe zaznajomienie się z teoretycznymi zagadnieniami z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami w zakresie spraw objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia oraz umożliwić kandydatowi uczestnictwo w symulowanych lub faktycznych posiedzeniach sądu w liczbie określonej w art. 17 ust. 1 pkt 2.
3. Teoretyczne zajęcia z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami w sprawach z zakresu licencji prawniczej II stopnia powinny być prowadzone przez osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora nauk prawnych z zakresu dziedziny prawa objętej szkoleniem lub przez osobę pełniącą urząd sędziego lub pracującą na stanowisku prokuratora lub przez osobę, która co najmniej 5 lat wpisana jest na listę adwokatów lub radców prawnych albo osobę posiadającą licencję prawniczą co najmniej II stopnia przez 5 lat.
4. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.

Art. 30

1. Celem szkolenia na III stopień licencji jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe
2. Program szkolenia w jednostce akredytowanej powinien umożliwić kandydatowi właściwe zaznajomienie się z teoretycznymi zagadnieniami z zakresu spraw, o których mowa w ust. 1, oraz umożliwić kandydatowi uczestnictwo w symulowanych lub faktycznych posiedzeniach sądu w liczbie określonej w art. 18 ust. 1 pkt 3.
3. Teoretyczne zajęcia z zakresu przepisów regulujących występowanie przed sądami, w sprawach o których mowa w ust. 1, powinny być prowadzone przez osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora nauk prawnych z zakresu dziedziny prawa objętej szkoleniem lub przez osobę pełniącą urząd sędziego lub pracującą na stanowisku prokuratora lub przez osobę która co najmniej 5 lat wpisana jest na listę adwokatów albo osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia przez 5 lat.
4. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.

Art. 31

Kandydat kończy szkolenie w jednostce akredytowanej z wynikiem pozytywnym, jeżeli uczestniczył w zajęciach przewidzianych programem szkoleń oraz uzyskał zaliczenie z zajęć dokonywane przez osobę je prowadzącą.

Art. 32

1. Warunkiem uzyskania akredytacji jest :
 - 1) przedstawienie planu kształcenia realizującego cele określone w art. 29 i art. 30 i zgodnego z wymaganym programem szkoleń;
 - 2) spełnienie wymagań co do minimalnej liczby wykładowców i ich kwalifikacji;
 - 3) dysponowanie infrastrukturą zapewniającą prawidłową realizację celów szkolenia.
2. Za przyznanie akredytacji Prawnicza Komisja Licencyjna pobiera opłatę w wysokości dwudziestokrotności minimalnego wynagrodzenia.
3. Opłata, o której mowa w ust. 3, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.
4. Opłaty, o której mowa w ust. 3, nie pobiera się od Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury.

Art. 33

1. Prawnicza Komisja Licencyjna może żądać od jednostek akredytowanych informacji i wyjaśnień, a także dokonuje kontroli ich działalności, w zakresie realizacji zadań określonych w ustawie.
2. Prawnicza Komisja Licencyjna przeprowadza kontrolę działalności jednostek akredytowanych z urzędu lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości.
3. Kontrolę działalności jednostki akredytowanej przeprowadza się nie rzadziej niż raz na dwa lata.
4. Kontrola obejmuje badanie zgodności działania jednostki akredytowanej z przepisami niniejszej ustawy.
5. Po zakończeniu kontroli sporządza się protokół.
6. Protokół zostaje przekazany jednostce akredytowanej w terminie 14 dni od zakończenia kontroli. Jednostka akredytowana może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu, zgłosić swoje uwagi i zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole.
7. W przypadku uchybień mniejszej wagi Prawnicza Komisja Licencyjna może nałożyć na jednostkę akredytowaną zalecenia zmierzające do usunięcia uchybień oraz wskazać termin do ich usunięcia.
8. Prawnicza Komisja Licencyjna cofa akredytację w przypadku stwierdzenia, że skontrolowana jednostka nie spełnia wymogów niezbędnych do przygotowania kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami oraz w przypadku prowadzenia szkolenia niezgodnie z wymogami niniejszej ustawy.

Art. 34.

Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania, co do ilości wykładowców;

- 2) szczegółowy program szkoleń wraz z liczbą godzin zajęć;
 - 3) szczegółowe zasady oceniania uczestników szkolenia;
 - 4) sposób potwierdzania przez jednostkę akredytowaną ukończenia szkolenia
- mając na uwadze rzetelne przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami.

Rozdział 5

Egzamin na III stopień licencji

Art. 35

Celem egzaminu na III stopień licencji, zwanego dalej „egzaminem”, jest sprawdzenie wiedzy z zakresu prawa karnego, postępowania karnego, prawa karnego skarbowego, postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe, postępowania w sprawach nieletnich, prawa rodzinnego i opiekuńczego, a także przepisów postępowania z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

Art. 36

1. Egzamin przeprowadza co najmniej raz w roku Prawnicza Komisja Licencyjna.
2. W terminie do dnia 28 lutego każdego roku Prawnicza Komisja Licencyjna zamieszcza w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim i w Biuletynie Informacji Publicznej ogłoszenie o egzaminie, w którym podaje termin, miejsce przeprowadzenia egzaminu oraz wykaz dokumentów, jakie należy złożyć wraz z wnioskiem o przystąpienie do egzaminu.
3. Egzamin przeprowadza się po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 2.

Art. 37

1. Wniosek o przystąpienie do egzaminu wraz z wymaganymi dokumentami składa się do Prawniczej Komisji Licencyjnej co najmniej na 45 dni przed terminem egzaminu.
2. We wniosku o przystąpienie do egzaminu należy wskazać numer licencji prawniczej II stopnia.

Art. 38

1. Egzamin przeprowadzany jest w formie pisemnej i polega na rozwiązaniu testu składającego się z 250 pytań zawierających po trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Kandydat może wybrać tylko jedną odpowiedź. Za każdą prawidłową odpowiedź kandydat otrzymuje jeden punkt.
2. Pozytywny wynik z egzaminu otrzymuje kandydat, który z testu uzyskał co najmniej 190 punktów.

Art. 39

1. Od wniosku o przystąpienie do egzaminu pobiera się opłatę w wysokości 50%

- minimalnego wynagrodzenia.
2. W przypadku nie dopuszczenia kandydata do egzaminu opłata, o której mowa w ust. 1, podlega zwrotowi.
 3. Opłata, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód budżetu państwa i jest wnoszona na rachunek bieżący dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 40

Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, regulamin przeprowadzania egzaminu, biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia powagi egzaminu oraz jego przeprowadzenie zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.

Rozdział 6 **Prawa i obowiązki osób posiadających licencję prawniczą**

Art. 41

Osoba posiadająca licencję prawniczą zobowiązana jest reprezentować interesy swoich mocodawców zgodnie z przepisami prawa i wiedzą prawniczą oraz podejmować wszelkie czynności, jakie w granicach prawa i zawartej umowy mogą być podjęte w interesie podmiotu, na rzecz którego je wykonuje.

Art. 42

Osoba posiadająca licencję prawniczą ma obowiązek powstrzymać się od działania, gdyby ujawnił się konflikt interesów podmiotów reprezentowanych albo mógłby być naruszony obowiązek zachowania tajemnicy.

Art. 43

1. Osoba posiadająca licencję prawniczą jest obowiązana zachować w tajemnicy fakty i informacje, z którymi zapoznała się w związku wykonywaniem czynności wchodzących w zakres posiadanej licencji prawniczej.
2. Osoba posiadająca licencję prawniczą nie może być przesłuchiwana jako świadek co do faktów i informacji, na które rozciąga się obowiązek, o którym mowa w ust. 1, chyba, że została zwolniona od tego obowiązku w trybie określonym odrębnymi ustawami.

Art. 44

Osoba posiadająca licencję prawniczą przy wykonywaniu czynności prawniczych korzysta z wolności słowa i pisma w granicach określonych przepisami prawa i rzeczową potrzebą.

Art. 45

Osoba posiadająca licencję prawniczą zobowiązana jest na wszystkich pismach

sporządzanych w ramach świadczenia usług prawniczych zamieszczać numer i stopień posiadanej licencji.

Art. 46

1. Sąd, Trybunał, organ administracji publicznej oraz podmiot wykonujący zadania z zakresu administracji publicznej, przed którym występuje osoba posiadająca licencję prawniczą, może zawiadomić Prawnicy Komisję Licencyjną o rażącym naruszeniu obowiązków, o których mowa w art. 41-45. Zawiadomienie powinno zawierać imię i nazwisko osoby, która dopuściła się naruszenia, stopień licencji prawniczej oraz zwięzłe przedstawienie naruszenia obowiązków.
2. O wszczęciu postępowania karnego wobec osoby posiadającej licencję prawniczą organ prowadzący to postępowanie zawiadamia Prawnicy Komisję Licencyjną.

Art. 47

1. Postępowanie o naruszenie obowiązków określonych w art. 41-45 można wsząć w ciągu roku od chwili ujawnienia naruszenia, chyba że od jego popełnienia upłynęły 3 lata.
2. Jeżeli jednak czyn zawiera znamiona przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, do przedawnienia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się okresy przedawnienia przewidziane w odrębnych przepisach.

Art. 48

1. Wynagrodzenie za świadczenie usług prawniczych ustala umowa zawarta pomiędzy podmiotem uprawnionym do świadczenia usług prawniczych, a mocodawcą.
2. Pełnomocnictwa mocodawca udziela bezpośrednio osobie posiadającej licencję prawniczą.
3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wynagrodzenie za czynności prawnicze wykonywane przez osobę posiadającą licencję prawniczą w postępowaniu sądowym, stanowiące podstawę do zasądzenia przez sąd kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie rodzaj i zawilość sprawy, wymagany nakład pracy oraz stawki wynagrodzenia obowiązujące osoby wykonujące czynności prawnicze na podstawie odrębnych ustaw.

Art. 49

Osoba udzielająca dalszego pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 2 oraz 18 ust. 1 pkt 3, ponosi, wraz z ustanowionym dalszym pełnomocnikiem, solidarną odpowiedzialność za szkodę spowodowaną przez czynności dokonane przez ustanowionego dalszego pełnomocnika.

Art. 50

Osoba posiadająca licencję prawniczą przy pierwszej czynności przed Sądem, Trybunałem, organem administracji publicznej lub podmiotem wykonującym zadania z zakresu administracji publicznej przedstawia pełnomocnictwo wraz kopią dowodu zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia od

odpowiedzialności cywilnej, pod rygorem nie dopuszczenia do sprawy w charakterze pełnomocnika.

Rozdział 7 Przepisy karne

Art. 51

1. Kto świadczy usługi prawnicze nie będąc do tego uprawnionym, lub wykonuje czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej nie posiadając licencji prawniczej, podlega karze grzywny do 50.000 zł.
2. Tej samej karze podlega przedsiębiorca świadczący usługi prawnicze oraz zarząd osoby prawnej świadczącej usługi prawnicze lub wspólnicy spółki nie mającej osobowości prawnej uprawnieni do prowadzenia spraw spółki świadczącej usługi prawnicze, jeżeli nie powierzają wykonywania czynności prawniczych osobie posiadającej licencję prawniczą.
3. Orzekanie w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁵)

Art. 52

Kto do wniosku o przyznanie lub przywrócenie licencji dołącza nieprawdziwe oświadczenie, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

Rozdział 8 Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 53

W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.⁶) w art. 33 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny lub rzecznik patentowy może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa.”.

Art. 54

W ustawie z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich (Dz. U. Nr 58, poz. 320, z późn. zm.⁷) w art. 25 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia, pracownik zainteresowanego, członek związku lub stowarzyszenia zawodowego zrzeszającego osoby posiadające kwalifikacje zawodowe w żegludze morskiej.”.

Art. 55

W ustawie z dnia z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego lub osoby posiadającej licencję prawniczą niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.”;

2) w art. 87:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§1. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny lub osoba posiadająca licencję prawniczą, a w sprawach własności przemysłowej także rzecznik patentowy, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nie posiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego. Osoba prawna prowadząca, na podstawie odrębnych przepisów, obsługę prawną przedsiębiorcy, osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej może udzielić pełnomocnictwa procesowego - w imieniu podmiotu, którego obsługę prawną prowadzi – adwokatowi, radcy prawnemu lub osobie posiadającej licencję prawniczą jeżeli została do tego upoważniona przez ten podmiot.”;

3) w art. 87¹:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów, radców prawnych lub osoby posiadające licencję prawniczą. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie

„§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.”;

4) w art. 89 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1 Pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny i osoba posiadająca licencję prawniczą, a także rzecznik patentowy mogą sami uwierzytelnić

odpis udzielonego im pełnomocnictwa. Sąd może w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia podpisu strony.”;

5) w art. 91 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) udzielenia dalszego pełnomocnictwa procesowego adwokatowi, radcy prawnemu lub osobie posiadającej licencję prawniczą.”;

6) w art. 94 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Adwokat, radca prawny lub osoba posiadająca licencję prawniczą, która wypowiedziała pełnomocnictwo, obowiązana jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie, chyba że mocodawca zwolni go od tego obowiązku. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo wypowiedzenia, działać za mocodawcę przez ten sam czas, jeżeli jest to konieczne do uchronienia mocodawcy od niekorzystnych skutków prawnych.”;

7) art. 99 otrzymuje brzmienie:

„Art. 99. Stronom reprezentowanym przez radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego oraz Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata.”;

8) art. 109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109 § 1. Roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeśli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych. Jednakże o kosztach należnych stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego, osoby posiadającej licencję prawniczą lub rzecznika patentowego sąd orzeka z urzędu.

§ 2. Orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym, osobą posiadającą licencję prawniczą lub rzecznikiem patentowym, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.”;

9) w art. 130²:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu.”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego, osobę posiadającą licencję prawniczą lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.”;

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się do pisma wniesionego w postępowaniu w sprawach gospodarczych także wówczas, gdy przedsiębiorcy nie reprezentuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny. Zarządzenie o zwrocie pisma powinno zawierać określenie wysokości należnej

opłaty stosunkowej, jeżeli opłata została uiszczona w niewłaściwej wysokości, oraz wskazanie skutków ponownego wniesienia pisma.”;

10) w art. 132 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą i radcy prawni mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty.”;

11) art. 161 otrzymuje brzmienie:

„Art. 161. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można zamieścić w załączniku do protokołu. Jeżeli stroną zastępuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, rzecznik patentowy lub Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.”;

12) art. 175¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 175¹. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów, osoby posiadające licencję prawniczą lub radców prawnych jest obowiązkowe, w razie śmierci adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, skreślenia z listy adwokatów lub radców prawnych, cofnięcia, wygaśnięcia bądź zawieszenia licencji prawniczej, utraty możliwości wykonywania zawodu albo utraty zdolności procesowej, sąd zawiesza postępowanie z urzędu, wyznaczając odpowiedni termin do wskazania innego adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, i po upływie tego terminu podejmuje postępowanie. Przepis art. 175 stosuje się odpowiednio.”;

13) w art. 206 w § 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) możliwości ustanowienia przez pozwanego pełnomocnika procesowego i braku obowiązkowego zastępstwa przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego.”;

14) w art. 207 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Stronę reprezentowaną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa przewodniczący może zobowiązać do złożenia w wyznaczonym terminie pisma przygotowawczego, w którym strona jest obowiązana do powołania wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku dalszego postępowania.”;

15) art. 212 otrzymuje brzmienie:

„Art. 212. Przewodniczący, jeżeli to możliwe, jeszcze przed wszczęciem postępowania dowodowego powinien przez zadawanie pytań stronom ustalić, jakie z istotnych okoliczności sprawy są między nimi sporne, i dążyć do ich wyjaśnienia. W razie uzasadnionej potrzeby może udzielić stronom niezbędnych pouczeń, a stosownie do okoliczności zwraca im uwagę na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego. W sprawach o alimenty i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przewodniczący poucza powoda występującego w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów.”;

16) art. 327:

„Art. 327 § 1. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, obecnej przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i terminów wniesienia środka zaskarżenia. Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą lub radców prawnych jest obowiązkowe, należy pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów.

§ 2. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku doręcza odpis jego sentencji z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

17) w art. 357 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem; doręczając postanowienie, należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

18) art. 370¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 370¹. Apelację sporządzoną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, niespełniającą wymagań określonych w art. 368 § 1 pkt 1-3 i pkt 5, sąd pierwszej instancji odrzuca bez wzywania do usunięcia tych braków, zawiadamiając o tym właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy pełnomocnik lub Prawnicyz Komisję Licencyjną”;

19) art. 466 otrzymuje brzmienie:

„Art. 466. Pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych.”;

20) w art. 479^{8a} § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Przepisu § 2 w zakresie pouczenia o skutkach ponownego wniesienia pisma i przepisu § 3 nie stosuje się w wypadku, gdy strona reprezentowana jest przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa.

§ 5. Inne pisma procesowe złożone w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, które nie mogą otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, wniesione przez stronę reprezentowaną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa podlegają zwrotowi bez wzywania do ich poprawienia lub uzupełnienia. Sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, sprzeciw od nakazu zapłaty sąd odrzuca.”;

21) w art. 479⁹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy strona reprezentowana przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub rzecznika patentowego jest obowiązana doręczyć odpisy pism procesowych z załącznikami bezpośrednio stronie przeciwnej. Do pisma procesowego wniesionego do sądu strona dołącza dowód doręczenia drugiej stronie odpisu pisma albo dowód wysłania go listem poleconym. Pisma, do których nie dołączono dowodu doręczenia albo dowodu wysłania listem poleconym, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.”;

22) w art. 485 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Dopuszczalne jest dołączenie odpisów dokumentów, o których mowa w § 1 i 2a, jeżeli ich zgodność z oryginałem jest poświadczona przez notariusza albo występujących w tej sprawie adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub radcę Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Jeżeli nie dołączono oryginału weksla lub czeku albo dokumentów określonych w § 3, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.”;

23) art. 977 otrzymuje brzmienie:

„Art. 977. Pełnomocnictwo do udziału w przetargu powinno być stwierdzone dokumentem z podpisem urzędowo poświadczonym. Podpisy na pełnomocnictwach udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz na pełnomocnictwach udzielonych adwokatom, osobom posiadającym licencję prawniczą lub radcom prawnym nie wymagają poświadczenia.”.

Art. 56

W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954, z późn. zm.⁹⁾) w art. 111d § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnictwo do udziału w licytacji stwierdzone jest dokumentem z podpisem urzędowo lub notarialnie poświadczonym. Podpisy na pełnomocnictwach udzielonych przez państwowe jednostki organizacyjne lub jednostki samorządu terytorialnego oraz na pełnomocnictwach udzielonych adwokatom, osobom posiadającym licencję prawniczą lub radcom prawnym nie wymagają poświadczenia.”.

Art. 57

W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.³⁾) w art. 21 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Radca prawny może udzielić dalszego pełnomocnictwa (substytucji) innemu radcy prawnemu, adwokatowi, prawnikowi zagranicznemu wykonującemu stałą praktykę w zakresie wynikającym z ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, osobie posiadającej licencję prawniczą.”.

Art. 58

W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206, z późn. zm.¹⁰⁾) art. 75 otrzymuje brzmienie:

„Art. 75. Obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród prokuratorów, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 59

W ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 30, poz. 158, z późn. zm.¹¹⁾) art. 53 otrzymuje brzmienie:

„Art. 53. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród lekarzy adwokatów, lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 60

W ustawie z dnia z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz.

1997, z późn. zm.¹²) w art. 136a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. obrońcą w postępowaniu dyscyplinarnym może być wyłącznie wskazany przez obwinionego funkcjonariusz Straży Granicznej, adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia albo radca prawny. obrońca jest uprawniony do reprezentowania obwinionego w granicach udzielonego na piśmie pełnomocnictwa.”.

Art. 61

W ustawie z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 187, poz. 1567, z późn. zm.¹³) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród lekarzy weterynarii, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 62

W ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2003 r. Nr 9, poz. 108, oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 885) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. Obwiniony może przybrać w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej obrońców spośród członków izby aptekarskiej, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 63

W ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199, z późn. zm.¹⁴) w art. 7b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, sporządza i podpisuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia lub radca prawny, z wyjątkiem wniosków składanych w swoich sprawach przez sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy, osób posiadających licencję prawniczą oraz profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych.”.

Art. 64

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁵) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym radę adwokacką, Prawnicy Komisję Licencyjną lub inny właściwy organ.”;

2) w art. 23a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40-42, czynny zawodowo sędzia, prokurator, adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, a także aplikant do tychże zawodów albo inna osoba zatrudniona w sądzie, prokuraturze lub innej instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw.”;

3) w art. 55 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata lub osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i 333 § 1; jeżeli pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, akt oskarżenia może sporządzić także radca prawny.”;

3) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury albo osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia.”;

4) art. 164 otrzymuje brzmienie:

„Art. 164. W celu odtworzenia akt sąd przeprowadza postępowanie, w tym również dowody, jakie uzna za konieczne. W szczególności sąd bierze pod uwagę wpisy do rejestrów karnych, repertoriów i innych ksiąg biurowych, utrwalenia dźwięku lub obrazu, notatki protokolantów, sędziów, ławników, prokuratorów i adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia, którzy uczestniczyli w sprawie. Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków wszelkich uczestników sprawy, której akta zaginęły lub uległy zniszczeniu, a także inne osoby, które mogą mieć wiadomości co do treści akt. Strony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu.”;

5) w art. 180 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, związanej ze świadczeniem usług prawnych na podstawie licencji prawniczej, radcy prawnego, lekarskiej lub dziennikarskiej mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.”;

6) w art. 245 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia, a także bezpośrednią z nim rozmowę; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.”;

7) w art. 446 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora lub osoby wymienionej w art. 88 § 2 i 3, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata lub osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia.”;

8) w art. 526 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora, Prokuratora Generalnego albo Rzecznika Praw Obywatelskich, powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika będącego adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcą prawnym.”;

9) w art. 545 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcę prawnego. Przepis art. 446 § 2 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 65

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁶) w art. 8 § 3 otrzymuje następujące brzmienie :

„§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą III stopnia lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób. Korespondencja z tymi osobami nie podlega cenzurze i zatrzymaniu, a rozmowy w trakcie widzeń i telefoniczne nie podlegają kontroli. Nadzór nad korespondencją z obrońcą może być wykonany przez otwarcie listu wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że list zawiera przedmioty, których dotyczy zakaz posiadania, przechowywania, przekazywania, przesyłania lub obrotu. Czynności otwarcia dokonuje się w obecności skazanego i zawiadamia się o niej sędziego penitencjarnego, podając jej powód i wynik. Przepis art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.”.

Art. 66

W ustawie z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.¹⁷) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 24 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Trybunał może określić wysokość kosztów reprezentowania wnoszącego skargę konstytucyjną przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, lub radcę prawnego w zależności od charakteru sprawy i wkładu pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.”;

2) w art. 48 ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Skargę i zażalenie na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sporządzają adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą co najmniej II stopnia lub radca prawny, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych.”.

Art. 67

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.¹⁸) w art. 137 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub doradca podatkowy może sam uwierzytelnić odpis udzielonego mu pełnomocnictwa.”.

Art. 68

W ustawie z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.¹⁹) w art. 104 wprowadza się następujące zmiany:

1) ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) następuje udzielenie informacji objętych tajemnicą bankową adwokatom, lub radcom prawnym w związku ze świadczeniem przez nich pomocy prawnej na rzecz banku, lub osobom posiadającym licencję prawniczą, w związku ze świadczeniem usług prawniczych na rzecz banku,”;

2) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do adwokatów, radców prawnych oraz osób posiadających licencję prawniczą, którym udzielono informacji objętych tajemnicą bankową w związku ze świadczeniem przez nich pomocy prawnej albo usług prawniczych na rzecz banku.”.

Art. 69

W ustawie z dnia z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 370 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2003 r. Nr 179, poz. 1750) w art. 53 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W postępowaniu w sprawach o przewinienia dyscyplinarne przed sądem wojskowym obrońcą może być żołnierz, o którym mowa w ust. 3, adwokat lub osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia.”.

Art. 70

W ustawie z dnia z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej (Dz. U. Nr 35, poz. 321 oraz z 2005 r. Nr 122, poz. 1023) w art. 11b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„ 3. Pełnomocnikiem może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia albo radca prawny.”.

Art.71

W ustawie z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765 i Nr 112, poz. 766) w art. 122a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Obrońcą w sprawie o wykroczenie skarbowe może być także radca prawny oraz osoba posiadająca licencję prawniczą.”.

Art. 72

W ustawie z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych. (Dz. U. Nr 94, poz. 1037, z późn. zm.²⁰) wprowadza się następujące zamiany:

art. 88. otrzymuje brzmienie:

„Art. 88. Partnerami w spółce mogą być osoby uprawnione do wykonywania następujących zawodów: adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, radcy prawnego, rzeczownika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego, tłumacza

przysięgłego oraz osoby posiadające licencję prawniczą.”.

Art. 73

W ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505, z późn. zm.²¹) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) instytucji obowiązanej - rozumie się przez to banki, Narodowy Bank Polski - w zakresie, w jakim prowadzi rachunki bankowe dla osób prawnych, sprzedaż numizmatów, skup złota i wymianę zniszczonych środków płatniczych na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 i Nr 167, poz. 1398), oddziały banków zagranicznych, instytucje pieniądza elektronicznego, oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego oraz agentów rozliczeniowych, prowadzących działalność na podstawie ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959), firmy inwestycyjne i banki powiernicze w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. Nr 183, poz. 1538) oraz podmioty, o których mowa w art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, zagraniczne osoby prawne prowadzące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską w zakresie obrotu towarami giełdowymi i towary domy maklerskie w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 121, poz. 1019 i Nr 183, poz. 1537 i 1538) oraz spółki handlowe, o których mowa w art. 50a ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. w zakresie - w jakim prowadzi rachunki papierów wartościowych, podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach oraz gier na automatach o niskich wygranych, zakłady ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń, fundusze inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, państwowe przedsiębiorstwo użyteczności publicznej Poczta Polska, notariuszy w zakresie czynności notarialnych dotyczących obrotu wartościami majątkowymi, adwokatów wykonujących zawód, radców prawnych wykonujących zawód poza stosunkiem pracy, prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną poza stosunkiem pracy, przedsiębiorcy świadczący usługi prawnicze na podstawie ustawy z dnia o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (Dz. U. Nr ..., poz. ...), biegłych rewidentów wykonujących zawód, doradców podatkowych wykonujących zawód, podmioty prowadzące działalność kantorową, przedsiębiorców prowadzących: domy aukcyjne, antykwiariaty, działalność leasingową lub factoringową, działalność w zakresie: obrotu metalami lub kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi, sprzedaży komisowej, udzielania pożyczek pod zastaw (lombardy) lub pośrednictwa w obrocie nieruchomościami oraz fundacje;”;

2) w art. 8 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Obowiązek rejestracji transakcji, o których mowa w ust. 1, nie dotyczy przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, świadczących usługi prawnicze, instytucji pieniądza elektronicznego, oddziałów zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, agentów rozliczeniowych, adwokatów, radców prawnych i prawników zagranicznych oraz biegłych rewidentów i doradców podatkowych.”;

3) w art. 11 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Obowiązek informowania o transakcjach objętych przepisami ustawy nie dotyczy przypadku, gdy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą, radcowie prawni, i prawnicy zagraniczni, biegli rewidentzi oraz doradcy podatkowi reprezentują klienta na podstawie pełnomocnictwa procesowego w

związku z toczącym się postępowaniem albo udzielają porady służącej temu postępowaniu.”.

Art. 74

W ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o domach składowych oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw (Dz. U. Nr 114, poz. 1191, z 2004 r. Nr 173, poz. 1808 oraz z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539) w art. 40 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadkach, o których mowa w art. 38 i 39, sprzedaż rzeczy złożonych na skład przeprowadza komornik, notariusz, adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny działający na zlecenie domu składowego. Sprzedaż przeprowadza się przez licytację publiczną.”.

Art. 75

W ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.²²) w art. 49 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Członek izby, którego dotyczy postępowanie, może ustanowić obrońców spośród członków samorządu zawodowego, adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą III stopnia lub radców prawnych w każdym stadium postępowania.”.

Art. 76

W ustawie z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711) w art. 123 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„3. Prawo do obrony obwinionego jest realizowane w szczególności przez powołanie obrońcy. Obrońcą może być funkcjonariusz lub pracownik BOR albo adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą III stopnia lub radca prawny.”.

Art. 77

W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.²³), wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 51 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§2 Do obrońcy i pełnomocnika, będącego adwokatem lub aplikantem adwokackim, uprawnionym do występowania przed sądem na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.), albo radcą prawnym lub aplikantem radcowskim, uprawnionym do występowania przed sądem na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.), biorącego udział w sprawie nie stosuje się kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 49 § 1 i w art. 50 § 3. Kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 49 § 1 i w art. 50 § 3 nie stosuje się także do biorącej udział w sprawie osoby posiadającej licencję prawniczą.”

2) w art. 80 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia albo radcę prawnego będącego pełnomocnikiem”;

3) art. 113 otrzymuje brzmienie:

„Art. 113. Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród sędziów, adwokatów lub osób posiadających licencję prawniczą III stopnia.”;

4) art. 118 otrzymuje brzmienie:

„art. 118. W razie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, adwokaturze, jako radca prawny albo notariusz lub rozpoczął świadczenie usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej, sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Prezesowi Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych albo Krajowej Radzie Notarialnej lub Prawniczej Komisji Licencyjnej.”;

5) w art. 159 w § 1 po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu:

„5a) osoby posiadające licencję prawniczą.”.

Art. 78

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.⁵) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 24:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Obrońcą w sprawach o wykroczenia może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą albo radca prawny.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Ilekroć w przepisach Kodeksu postępowania karnego stosowanych na podstawie art. 1 § 2 mówi się o obrońcy albo o adwokacie, rozumie się przez to także osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego.”;

2) w art. 30 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy może korzystać z pomocy jednego pełnomocnika. Pełnomocnikiem może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, lub radca prawny, a w wypadku, gdy pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, także pracownik tej instytucji lub jej organu nadrzędnego.”;

3) w art. 41 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza oraz związanej ze świadczeniem usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej.”;

4) w art. 46 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.”;

5) w art. 115 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Żądający odszkodowania może ustanowić pełnomocnika, którym może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, lub radca prawny. Przepis art. 30 § 2 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 79

W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270, z późn. zm.²⁴) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. Sąd administracyjny powinien udzielać stronom występującym w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczać ich o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań.”;

2) w art. 35.:

a) §1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnikiem strony może być adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, a ponadto inny skarżący lub uczestnik postępowania, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia, a także inne osoby, jeżeli przewidują to przepisy szczególne.”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Osoba prawna lub zarząd spółki partnerskiej świadczący na podstawie odrębnych przepisów pomoc prawną przedsiębiorcy, osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej, mogą udzielić pełnomocnictwa procesowego - w imieniu podmiotu, któremu świadczą pomoc prawną – adwokatowi, osobie posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnemu, jeżeli zostały do tego upoważnione przez ten podmiot.”;

3) w art. 37 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzitelny odpis pełnomocnictwa. Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą, radca prawny, doradca podatkowy i rzecznik patentowy mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa. Sąd może w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia podpisu strony.”;

4) w art. 42 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2 Adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, który wypowiedział pełnomocnictwo, obowiązany jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie, chyba że mocodawca zwolni go od tego obowiązku. Każdy inny pełnomocnik powinien, mimo wypowiedzenia, działać za mocodawcę przez ten sam czas, jeżeli jest to konieczne do uchronienia mocodawcy od niekorzystnych skutków prawnych.”;

5) w art.66 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W toku sprawy adwokaci, osoby posiadające licencję prawniczą i radcy prawni mogą doręczać sobie nawzajem pisma bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty.”;

6) art. 104 otrzymuje brzmienie:

„Art. 104. W toku posiedzenia wnioski, oświadczenia, uzupełnienia i sprostowania wniosków i oświadczeń można zamieścić w załączniku do protokołu. Gdy stroną zastępuje adwokat, osoba posiadająca licencję prawniczą lub radca prawny, przewodniczący może zażądać złożenia takiego załącznika w wyznaczonym terminie.”;

7) art. 140 otrzymuje brzmienie:

„Art. 140 § 1. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, obecnej przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i

terminów wniesienia środka odwoławczego.

§ 2. Stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu w ciągu tygodnia od ogłoszenia wyroku doręcza odpis jego sentencji z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.

§ 3. Jeżeli sąd doręcza odpis sentencji wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym stronie działającej bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, poucza ją o terminie i sposobie wniesienia środka odwoławczego.”;

8) w art.163 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu stronom. Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem. Doręczając postanowienie należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia.”;

9) w art. 175 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skarga kasacyjna powinna być sporządzona przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego, z zastrzeżeniem § 2 i 3.”;

10) w art. 194 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zażalenie, którego przedmiotem jest odrzucenie skargi kasacyjnej, powinno być sporządzone przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego. Przepis art. 175 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.”;

11) w art. 205 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Do niezbędnych kosztów postępowania prowadzonego przez stronę osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, osobą posiadającą licencję prawniczą lub radcą prawnym, zalicza się poniesione przez stronę koszty sądowe, koszty przejazdów do sądu strony lub pełnomocnika oraz równowartość zarobku utraconego wskutek stawiennictwa w sądzie. Suma kosztów przejazdu i równowartość utraconego zarobku nie może przekraczać wynagrodzenia jednego adwokata lub radcy prawnego.

„§ 2. Do niezbędnych kosztów postępowania strony reprezentowanej przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego zalicza się ich wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata lub radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony.”;

12) art. 210 otrzymuje brzmienie:

„Art. 210 § 1. Strona traci uprawnienie do żądania zwrotu kosztów, jeżeli najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie zgłosi wniosku o przyznanie należnych kosztów. Stronę działającą bez adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego sąd powinien pouczyć o skutkach niezgłoszenia wniosku w powyższym terminie.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania w przypadku orzekania na posiedzeniu niejawnym, gdy strona nie jest reprezentowana przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego. W takim przypadku o kosztach należnych stronie sąd orzeka z urzędu.”;

13) art. 221 otrzymuje brzmienie:

„Art. 221. Pisma wnoszone przez adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą lub radcę prawnego, które nie są należycie opłacone, pozostawia się bez rozpoznania albo odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie stałej.”.

Art. 80

W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz.1661, z późn. zm.²⁵) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art.28. Wniosek złożony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez osobę uprawnioną do obrony według przepisów o ustroju adwokatury, osobę posiadającą licencję prawniczą III stopnia lub osobę uprawnioną do świadczenia pomocy prawnej według przepisów o radcach prawnych.”;

2) w art. 33 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Podmiot zbiorowy może ustanowić obrońcę spośród radców prawnych, osób posiadających licencję prawniczą III stopnia lub adwokatów.”.

Art. 81

W ustawie z dnia z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119) w art. 61 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. O posiedzeniu Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów, wyznaczonym w celu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego w konkretnej sprawie, zawiadamia się ponadto obrońców oraz pełnomocników w osobach adwokatów, osób posiadających licencję prawniczą i radców prawnych, a także osoby uprawnione do sporządzania kasacji w sprawach cywilnych. Prezes Sądu Najwyższego może ich zobowiązać do przedstawienia na piśmie przed posiedzeniem wniosków co do kierunku rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia.”.

Art. 82

W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.²⁶) w art. 14 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W ramach ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, ubezpieczonemu przysługuje prawo swobodnego wyboru adwokata, osoby posiadającej licencję prawniczą lub radcy prawnego, w zakresie obrony, reprezentowania lub wspierania jego interesów w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.”.

Art. 83

W ustawie z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275 oraz z 2007 r. Nr 35, poz. 215) w art. 22a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dowodem z dokumentu w postępowaniu może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy.”.

Art. 84

W ustawie z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 29, poz. 257, z późn. zm.²⁷) w art. 17 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli postępowanie dotyczy towaru, którego rodzaj lub ilość wskazuje na przeznaczenie do działalności gospodarczej, pełnomocnikiem podatnika w postępowaniach w zakresie akcyzy prowadzonych przed organami podatkowymi może być wyłącznie: pracownik podatnika, agent celny, adwokat, radca prawny, osoba posiadająca licencję prawniczą lub doradca podatkowy, z zastrzeżeniem ust. 2.”.

Art. 85

W ustawie z dnia z dnia 19 marca 2004 r. - Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622 oraz z 2004 r. Nr 273, poz. 2703) w art. 99 ust 2 dodaje się pkt 6 w brzmieniu:

„6) osoba posiadająca licencję prawniczą.”.

Art. 86

W ustawie z dnia z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 i Nr 99, poz. 660) w art. 51 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dowodem z dokumentu w postępowaniu przed Prezesem Urzędu może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, osobę posiadającą licencję prawniczą, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy.”.

Rozdział 9 Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 87

1. Osobom fizycznym, które w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, lub jako wspólnik spółki niemającej osobowości prawnej, lub reprezentant osoby prawnej, lub na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, faktycznie wykonywały przez okres co najmniej 24 miesiące w okresie 8 lat poprzedzających dzień wejścia w życie ustawy choćby jedną z czynności, wchodzących w zakres licencji prawniczej II stopnia, oraz spełniają wymogi, o których mowa w art. 16 ust. 1, przysługuje prawo złożenia w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wniosku do Ministra Sprawiedliwości o przyznanie licencji prawniczej II stopnia.
2. Kandydat składający wniosek o przyznanie licencji prawniczej II stopnia na zasadach określonych w ust. 1 załącza do wniosku o przyznanie licencji:
 - 1) oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni

- praw publicznych;
- 2) oświadczenie o nie występowaniu przesłanek określonych w art. 23 ust. 1 pkt 2 - 4;
 - 3) oryginał albo urzędowy odpis dyplomu ukończenia wyższych studiów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu magisterskiego;
 - 4) oświadczenie o nieprowadzeniu przeciwko wnioskodawcy postępowania o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz oświadczenie o nieprowadzeniu lub zakończeniu postępowania dyscyplinarnego;
 - 5) informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, opatrzoną datą nie wcześniejszą niż miesiąc przed złożeniem;
 - 6) dokumenty potwierdzające faktyczne wykonywanie przez okres co najmniej 24 miesięcy poprzedzających dzień wejścia w życie ustawy, choćby jednej z czynności wchodzącej w zakres licencji prawniczej II stopnia lub oświadczenie o spełnieniu wymogów określonych w ust. 1;
 - 7) 2 zdjęcia.
3. Minister Sprawiedliwości w okresie 3 miesięcy od dnia otrzymania wniosku wydaje decyzję administracyjną o przyznaniu licencji prawniczej lub o odmowie jej przyznania.

Art. 88

1. Do czasu powołania Prawniczej Komisji Licencyjnej, jej zadania wykonuje Minister Sprawiedliwości.
2. Do czasu powołania Prawniczej Komisji Licencyjnej, Minister Sprawiedliwości wydaje decyzje administracyjne, będące w kompetencji Prawniczej Komisji Licencyjnej.

Art. 89

Osoby, które wykonywały czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej przed dniem wejścia w życie ustawy mogą je nadal wykonywać bez posiadania licencji prawniczej, lub bez powierzania czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 90

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 281, poz. 2777, z 2005 r. Nr 33, poz. 289, Nr 94, poz. 788, Nr 143, poz. 1199, Nr 175, poz. 1460, Nr 177, poz. 1468, Nr 178, poz. 1480, Nr 179, poz. 1485, Nr 180, poz. 1494 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 17, poz. 127, Nr 144, poz. 1043 i 1045, Nr 158, poz. 1121, Nr 171, poz. 1225 i Nr 235, poz. 1699 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 127, poz. 880.

2 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1069 i Nr 153, poz. 1271, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, z 2004 r. Nr 34, poz. 303, Nr 62, poz. 577 i Nr 202, poz. 2067, z 2005 r. Nr 163, poz. 1361 i Nr 169, poz. 1417, z 2006 r. Nr 75, poz. 529 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 540, Nr 85, poz. 571 i Nr 99, poz. 664.

3 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1069, Nr

153 poz. 1271, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152, z 2004 r. nr 34, poz. 303, Nr 62, poz. 577 i Nr 202, poz. 2067, z 2005 r. Nr 163, poz. 1361 i Nr 169 poz. 1417 z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 206, poz. 1522 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 540, Nr 85, poz. 571 i Nr 99, poz. 664.

4 Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 150, poz. 1240 i Nr 163, poz. 1361 oraz z 2007 r. Nr 121, poz. 831.

5 Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 123, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1352, z 2005 r. Nr 132, poz. 1103 i Nr 143, poz. 1203, z 2006 r. Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 99, poz. 664.

6 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524.

7 Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1989 r. Nr 33, poz. 175 i Nr 35, poz. 192, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 oraz z 2004 r. Nr 62, poz. 575.

8 Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699 oraz z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 61, poz. 418, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i Nr 115, poz. 794.

9 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104 poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 157, poz. 1119 i Nr 187, poz. 1381 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 115, poz. 794.

10 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 213, poz. 1802, z 2003 r. Nr 228, poz. 2256, z 2005 r. Nr 130, poz. 1085, Nr 167, poz. 1398, i Nr 169, poz. 1410 i 1417, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218 poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 431, 432 i 433, Nr 73, poz. 484 i Nr 85, poz. 571.

11 Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1990 r. Nr 20, poz. 120, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 152, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 126, poz. 1383, z 2002 r. Nr 240, poz. 2052 i Nr 153, poz. 1271 oraz z 2004 r. Nr 92, poz. 885.

12 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 170, poz. 1218 oraz z 2007 r. Nr 57, poz. 390 i Nr 82, poz. 558.

13 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 208, poz. 2018 oraz z 2004 r. Nr 11, poz. 95

¹⁴ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1202 i Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 48, poz. 446 i Nr 169, poz. 1414 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708.

¹⁵ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013 oraz Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903.

¹⁶ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380, Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 123, poz. 849.

¹⁷ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417.

¹⁸ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199, z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 217, poz. 1590 i Nr 225, poz. 1635 oraz z 2007 r. Nr 105, poz. 721, Nr 112, poz. 769 i Nr 120, poz. 818.

¹⁹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1070, Nr 141, poz. 1178, Nr 144, poz. 1208, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1385 i 1387 i Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 50, poz. 424, Nr 60, poz. 535, Nr 65, poz. 594, Nr 228, poz. 2260 i Nr 229, poz. 2276, z 2004 r. Nr 64, poz. 594, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 85, poz. 727, Nr 183, poz. 1538 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 157, poz. 1119, Nr 190, poz. 1401 i Nr 245, poz. 1775 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 112, poz. 769.

²⁰ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001r. Nr 102, poz. 1117, z 2003r. Nr 49, poz. 408 i Nr 229, poz. 2276, z 2005 r. Nr 132, poz. 1108, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539 oraz z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 208, poz. 1540.

²¹ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 62, poz. 577, Nr 96 i Nr 116 poz. 1203, z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 157 poz. 1119.

²² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 Nr 23, poz. 221, Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 124, poz. 1152 i Nr 190, poz. 1864, z 2004 r. Nr 141, poz. 1492 oraz z 2005 r. Nr 150, poz.1247.

²³ Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 34, poz. 304, Nr 130, poz. 1376, Nr 185, poz. 1907 i Nr 273, poz. 2702 i 2703, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 131, poz. 1102, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1410, 1413 i 1417, Nr 178, poz. 1479 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 433, Nr 73, poz. 484, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766 i Nr 136, poz. 959.

²⁴ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 94, poz. 788, Nr 169, poz. 1417 i Nr 250, poz. 2118, z 2006 r. Nr 38, poz. 268, Nr 208, poz. 1536 i Nr 217, poz. 1590 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 121, poz. 831.

²⁵ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 191, poz. 1956 i Nr 243, poz. 2442, z 2005 r. Nr 157, poz. 1316, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1492 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r.

Nr 120, poz. 826 oraz z 2007 r. Nr 75, poz. 492.

²⁶ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 83, poz. 719, Nr 143, poz. 1204, Nr 167, poz. 1369, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 50, poz. 331, Nr 82, poz. 557, Nr 102, poz. 691 i Nr 112, poz. 769.

²⁷ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 68, poz. 623, z 2005 r. Nr 160, poz. 1341, z 2006 r. Nr 169, poz. 1199 oraz z 2007 r. Nr 99, poz. 666.

Uzasadnienie

Obecnie na rynku usług prawniczych (rozumianym jako rynek, na którym funkcjonują podmioty zarobkowo udzielające porad prawnych, sporządzające opinie prawne i występujące przed sądami i trybunałami) działają trzy grupy zawodowe:

- 1) adwokaci,
- 2) radcy prawni,
- 3) podmioty świadczące usługi prawnicze takie jak: udzielanie porad prawnych, sporządzanie opinii prawnych, występowanie przed sądami i organami administracji publicznej, na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004r. Nr 173, z późn. zm).

Każdy z zawodów, których wykonywanie polega na świadczeniu pomocy prawnej, oparty jest na własnej, niezależnej regulacji. Adwokaci świadczą pomoc prawną na podstawie ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.). Jest to grupa zawodowa posiadająca najszersze uprawnienia do świadczenia pomocy prawnej - jako jedyna ma uprawnienia do występowania w charakterze obrońcy w sprawach karnych. Radcy prawni świadczą pomoc prawną na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.). Obie grupy zawodowe funkcjonują w oparciu o obowiązkowe zrzeszenie w samorządach zawodowych. Powyższe uregulowania normują zasady świadczenia usług prawniczych w aspekcie podmiotowym. Ustawodawca, w drodze ustawy, utworzył samorzady zawodowe – adwokatów i radców prawnych, określił zasady wykonywania zawodu i przyznał im prawo wyłącznego używania określonego tytułu zawodowego.

Odrębną grupę stanowią osoby świadczące usługi prawnicze na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Prawnicy ci funkcjonują na rynku niezrzeszeni w samorządzie zawodowym i nie korzystają z przywileju używania zastrzeżonego w ustawie tytułu zawodowego.

Faktem, któremu opinia społeczna poświęciła wiele uwagi w ciągu ostatnich lat, jest niewystarczająca liczba adwokatów i radców prawnych w stosunku do potrzeb społecznych i ilości spraw w polskich sądach.

Taki stan rzeczy doprowadził do specyficznego rozwarstwienia rynku usług prawniczych. Z uwagi na zaniżenie liczby adwokatów i radców prawnych w stosunku do popytu na ich usługi,

przedmiotem ich działalności jest grupa klientów, którzy posiadają możliwości finansowe na pokrycie wysokiego wynagrodzenia, a poza rynkiem obsługiwanym przez adwokatów i radców prawnych znajduje się pozostała część społeczeństwa. W tym miejscu należy podkreślić, iż możliwości finansowe klientów są jedyną linią podziału rynku usług prawniczych. Nie znajduje uzasadnienia w faktach teza, jakoby adwokaci i radcy prawni obsługiwali sprawy skomplikowane merytorycznie, a pozostali prawnicy sprawy o mniej złożonym charakterze.

Potwierdzają to dane statystyczne obrazujące liczbę spraw prowadzonych przez adwokatów.

Wyszczególnienie	1995	2000	2002	2003	2004	2005
Adwokaci	7277	7020	7449	7672	7728	7933
Sprawy przyjęte w ciągu roku	184333	193415	260859	250642	215903	225185
Z wyboru:	143376	128432	173247	165241	143960	145442
karne	42630	36844	47547	44086	45852	43515
cywilne	88615	78307	97102	92996	92505	93736
inne	12131	13281	28598	28159	5603	8191
Z urzędu:	40957	64983	87612	85401	71943	79743
karne	35584	52053	77174	70625	60054	67665
cywilne	4726	6822	9916	14183	10933	10875
inne	647	6108	522	593	956	1203

Źródło: dane Naczelnej Rady Adwokackiej, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej rok 2006.

Analiza wszystkich spraw przyjmowanych przez adwokatów (karnych, cywilnych oraz spraw pozostałych) wskazuje, iż jeden adwokat w roku 2003 był w stanie utrzymać kancelarię przyjmując średnio 32,6 spraw rocznie, czyli jedynie 2,71 spraw miesięcznie, z czego 1,79 spraw z wyboru, a 0,92 spraw z urzędu. W roku 2004 jeden adwokat był w stanie utrzymać kancelarię przyjmując średnio 27,94 spraw rocznie, czyli jedynie 2,33 spraw miesięcznie, z czego 1,55 spraw z wyboru, a 0,77 spraw z urzędu.

Popyt na usługi prawnicze najlepiej przedstawić na przykładzie spraw karnych albowiem o nich dysponujemy najobszerniejszymi danymi statystycznymi. W roku 2005 do sądów wpłynęło 2.218.272 spraw karnych co daje 359 spraw na jednego adwokata rocznie.

Zgodnie z danymi Naczelnej Rady Adwokackiej adwokaci w roku 2005 przyjęli 111.180 spraw karnych. W tym samym roku 504.281 osoby zostały skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego. Jeżeli przyjąć, że adwokaci zajmowali się tylko tymi sprawami to tylko 22% skazanych miało możliwość skorzystania z usług obrońcy. Wprawdzie w tej grupie znajdują się wszyscy skazani więc można przedstawić inną statystykę. W roku 2005 skazano na bezwzględną karę pozbawienia wolności 334.378 osób. Jeżeli przyjąć, że adwokaci zajmowali się tylko tymi sprawami, to tylko 33% skazanych na karę bezwzględnego pozbawienia wolności miało możliwość skorzystania z usług obrońcy.

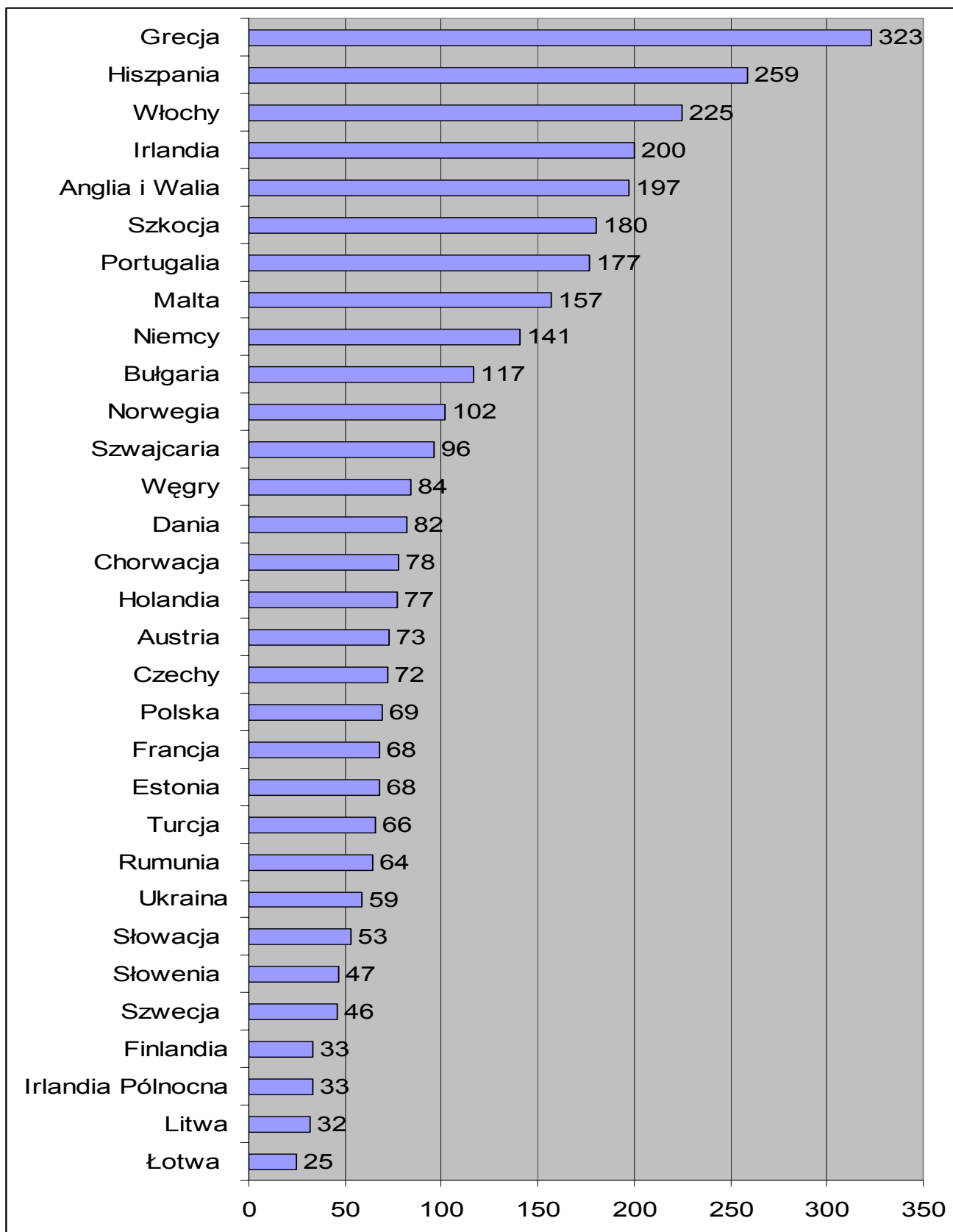
Dla porównania, w roku 2005 do sądów wpłynęło łącznie 9.581.613 spraw, z czego:

- 2.218.272 spraw karnych,
- 4.873.875 spraw cywilnych,
- 1.077.219 spraw rodzinnych,
- 255.767 spraw z zakresu prawa pracy,
- 212.151 spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych,
- 944.329 spraw gospodarczych.

W roku 2005 :

- liczba adwokatów wykonujących zawód wynosiła 6.179,
- liczba radców prawnych wykonujących zawód wynosiła 17.501, w tym 9.453 radców prawnych wykonujących zawód w kancelariach prawnych i spółkach.

Współczynnik adwokatów i radców prawnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców kształtuje się w poszczególnych krajach Unii Europejskiej następująco:

Aby w Polsce zapewnić dostęp do usług prawniczych w takim zakresie jak w Hiszpanii na rynku musiałoby funkcjonować 100.022 adwokatów i radców, we Włoszech 86.892 adwokatów i radców, Anglii i Walii 76.078 adwokatów i radców prawnych, a w Niemczech 54.452 adwokatów i radców prawnych.

Tak duża dysproporcja pomiędzy liczbą spraw w polskich sądach, w porównaniu do liczby adwokatów i radców prawnych czynnie wykonujących zawód oraz przy analizie liczby spraw jaka wystarczy do utrzymania kancelarii adwokackiej, potwierdza tezę o specyficznym podziale rynku usług prawniczych według kryterium dochodu jaki można uzyskać z prowadzonej sprawy. Ponadto powyższe dane obrazują, iż w zakresie spraw sądowych istnieje bardzo duża nisza rynkowa, którą mogą zagospodarować inni prawnicy.

W Unii Europejskiej widoczny jest trend do liberalizacji sektora usług, w tym w szczególności usług prawniczych. W tym zakresie zaleca się, aby Państwa Członkowskie zainicjowały analizę mającą na celu wyeliminowanie zbędnych ograniczeń, które ograniczają konkurencję. Punktem wyjścia do takiego stanowiska był raport komisarza UE ds. konkurencji Mario Montiego pt. „Raport o konkurencji w usługach profesjonalnych”, przyjęty przez Komisję Europejską w dniu 9 lutego 2004r. W raporcie wskazano jako szczególnie problematyczne w aspekcie ograniczania konkurencji następujące kwestie:

- 1) ilościowe i jakościowe ograniczenia dostępu do zawodu i zarezerwowanie określonych zadań na rzecz określonej grupy zawodowej czyli tzw monopolu,
- 2) ograniczenia dotyczące struktury prowadzenia działalności, w szczególności odnośnie formy prawnej, struktury własnościowej i współpracy z innymi zawodami,
- 3) ograniczenia na polu reklamy usług,
- 4) minimalne stawki.

W tym zakresie wypowiedział się również Parlament Europejski, który w uchwale w roku 2004r. skrytykował wiele organizacji prawniczych za to, iż ich celem jest ochrona interesów ekonomicznych swoich członków, a nie ochrona interesu klientów i społeczeństwa. Wskazuje się, iż wprowadzenie w sektorze usług prawniczych zmian sprzyjających konkurencji pociągnie za sobą znaczące zyski dla gospodarki i konsumentów.

Projekt ustawy o zasadach świadczenia usług prawniczych i o licencjach prawniczych w pełni

realizuje wytyczne zawarte w „Raporcie o konkurencji w usługach profesjonalnych”.

Absolwenci wydziałów prawa, którzy na skutek zdecydowanie nadmiernego utrudnienia dostępu do zawodów prawniczych nie mieli możliwości wykonywania zawodu adwokata lub radcy prawnego, zaczęli świadczyć usługi prawnicze poza samorządami zawodowymi adwokatów i radców prawnych. Osoby te, stojąc przed koniecznością całkowitej zmiany swoich kwalifikacji, rozpoczęły świadczenie usług prawniczych podejmując pracę w kancelariach prawnych, działach prawnych firm, urzędach lub rozpoczęły prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Osoby te świadczą usługi prawnicze w szerokim zakresie, zaczynając od udzielania porad prawnych i sporządzania opinii prawnych, na występowaniu przed sądami kończąc. Podstawą występowania przed sądami tej grupy zawodowej są przepisy art. 87 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nie posiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego, oraz art. 87 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym pełnomocnikiem może być osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia. Pomimo prawnych możliwości wykonywania czynności prawniczych, osoby te nie mają możliwości świadczenia swoich usług w pełnym zakresie, w szczególności w zakresie spraw karnych.

Porównanie kompetencji zawodowych podmiotów świadczących usługi prawnicze			
	Adwokaci	Radcowie prawni	Osoby świadczące usługi prawnicze na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej lub stosunku pracy
Udzielanie porad prawnych, sporządzanie opinii prawnych, pism procesowych, projektów umów i innych oświadczeń woli,	TAK	TAK	TAK
Występowanie przed organami administracji publicznej oraz podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej	TAK	TAK	TAK
Występowanie przed sądami w sprawach cywilnych	TAK	TAK	TAK*
Występowanie przed sądami administracyjnymi	TAK	TAK	TAK**
Występowanie przed sądami powszechnymi w sprawach rodzinnych i opiekuńczych	TAK	TAK	----
Występowanie przed sądami powszechnymi w sprawach karnych i karnych skarbowych w charakterze pełnomocnika	TAK	TAK	----
Występowanie przed sądami powszechnymi w sprawach karnych i karnych skarbowych w charakterze obrońcy	TAK	----	----

* z wyjątkiem Sądu Najwyższego

** z wyjątkiem Naczelnego Sądu Administracyjnego

Podkreślenia wymaga fakt, iż ta grupa zawodowa zdobywała swoją pozycję w oparciu tylko i wyłącznie o zasady wolnej konkurencji rynkowej, bez wsparcia samorządów zawodowych, opierając się na własnej pracy, wiedzy i zdobywanym we własnym zakresie doświadczeniu.

Świadczenie usług prawniczych przez te podmioty cechuje specjalizacja, bądź to w aspekcie określonych dziedzin prawa, bądź też w aspekcie wyszukiwania „nisz rynkowych” nie zagospodarowanych przez adwokatów i radców prawnych. Specjalizacja jest efektem działania zasad wolnego rynku, zgodnie z którymi oferta przedsiębiorcy powinna być skierowana do tych klientów, którzy z uwagi na różne uwarunkowania nie korzystają z usług konkurencji. W omawianym przypadku klientami osób wykonujących czynności prawnicze w oparciu o ustawę o swobodzie działalności gospodarczej są osoby, które z powodu zbyt wysokich cen nie korzystają z usług oferowanych przez adwokatów i radców prawnych, oraz osoby, które szukają wyspecjalizowanych prawników zweryfikowanych przez rynek.

Projekt ustawy realizuje dane zawarte w raporcie Banku Światowego pt. „Polska: Prawne Bariery Egzekucji Umów”, w zakresie zwiększenia dostępu do usług prawniczych dla przedsiębiorców. Wspomniany raport Banku światowego wyraźnie wskazuje, iż funkcjonowanie na rynku absolwentów wydziału prawa, nie należących do samorządu adwokackiego lub radcowskiego, zatrudnianych bezpośrednio przez sektor prywatny lub publiczny, jest wynikiem rozżewu pomiędzy popytem a podażą na rynku usług prawniczych. Ponadto raport wskazuje, iż brak pełnych uprawnień tej grupy prawników może być odbierany jako wskaźnik niższej jakości usług, co może pogarszać ich konkurencyjność w stosunku do grupy zawodowej adwokatów i radców prawnych. Umożliwienie osobom zajmującym się komercyjnym świadczenie usług prawniczych, świadczenie prawniczych w pełnym zakresie doprowadzi do zwiększenia konkurencyjności na rynku usług prawniczych.

Z uwagi na dużą różnorodność usług prawniczych, jaką oferują klientom osoby działające na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, brak jest merytorycznych przesłanek, aby jedyną alternatywą dla tych osób był zawód adwokata lub radcy prawnego, zwłaszcza że Trybunał Konstytucyjny orzeczeniem z dnia 19 kwietnia 2006 r. (sygn. akt. K 06/06) oraz z dnia 8 listopada 2006 r. (sygn. akt. K 30/06) zakwestionował pozaaplikacyjne drogi do tych zawodów. Bardziej racjonalnym rozwiązaniem jest usanowanie obecnej sytuacji przez wprowadzenie mechanizmów

chroniących odbiorców usług prawniczych z jednej strony, a także zapewniających ochronę praw usługodawców na równi z pozostałymi prawniczymi grupami zawodowymi.

Jednym z celów projektowanej ustawy jest konieczność wprowadzenia na rynek grupy zawodowej, która będzie świadczyła usługi prawnicze o charakterze tylko i wyłącznie usługowym, poddanym prawom rynku i konkurencji, a świadczenie usług prawniczych opierało się będzie o nowoczesne zasady dostosowane do bieżącej sytuacji gospodarczej kraju, przy jednoczesnym wyraźnym oddzieleniu działalności tych osób od działalności adwokatów i radców prawnych. Obecne zasady świadczenia pomocy prawnej dokonywanej przez adwokatów i radców prawnych oparte są o przepisy ustaw uchwalonych w roku 1982, czyli w całkowicie odmiennym systemie prawnym i gospodarczym.

Należy jednakże podkreślić, iż projekt ustawy nie zmierza do stworzenia trzeciej grupy zawodowej prawników, działającej obok dwóch już istniejących – adwokatów i radców prawnych. Ustawa ma w sposób kompleksowy i wyczerpujący normować zasady komercyjnego świadczenia usług prawniczych. Dla prawników stanie się ona tym czym dla przedsiębiorców jest ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Punktem wyjścia do przyjęcia takiej konstrukcji projektu ustawy była analiza mechanizmów ustalania wynagrodzenia adwokatów i radców prawnych. Wynagrodzenie to jest ustalane dwojako i jest związane z podwójną rolą, w jakiej występują na rynku członkowie samorządów. Adwokat i radca prawny w momencie, kiedy Państwo zleca mu występowanie w sprawie z urzędu to jego wynagrodzenie za prowadzenie takiej sprawy ustalane jest wg sztywnych cen urzędowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości. Kiedy natomiast przyjmuje sprawę z wyboru, wysokość wynagrodzenia adwokata i radcy prawnego ustalane jest za zasad wolnorynkowych tj stosunku podaży usług do popytu na nie. Inicjatywa, zawarta w projekcie ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych zmierza do tego, aby rozgraniczyć sfery pomocy prawnej na tę w której świadczy się pomoc dla najbardziej potrzebujących i gdzie obywatel nie ma wpływu na przyznanego do reprezentacji adwokata lub radcę prawnego z urzędu, od tej w której świadczy się komercyjne usługi prawnicze, klient dokonuje swobodnego wyboru prawnika, a o wynagrodzeniu prawnika decydują zasady gospodarki wolnorynkowej. Aby zlikwidować źródło patologii, sfera komercyjnego świadczenia usług prawniczych powinna być całkowicie wyłączona, spod wpływu rynkowych konkurentów jak to ma miejsce w przypadku oparciu sektora usług prawniczych opartych o monopol przyznany samorządom zawodowym.

Za uchwaleniem projektu ustawy przemawia również sytuacja majątkowa lub osobista wielu absolwentów wydziałów prawa, którzy nie mają możliwości odbycia odpłatnej 3,5 letniej aplikacji adwokackiej lub radcowskiej. Projektowana ustawa dawałaby im szansę zdobywania uprawnień zawodowych w elastyczny sposób, który da się pogodzić z pracą zarobkową.

Projekt ustawy w dużym stopniu wzorowany jest na rozwiązaniach przyjętych w Szwecji i Finlandii. Kraje te mają niższy niż Polska współczynnik adwokatów w przeliczeniu na 100 tys mieszkańców, a pomimo tego nie borykają się z problemem niewystarczającego dostępu do usług prawnych. Jest to wynikiem liberalizacji tego sektora usług. W Szwecji, aby określać siebie jako doradcę prawnego (jurist) nie trzeba legitymować się żadnym doświadczeniem, zaliczonymi egzaminami lub specjalistycznymi szkoleniami. Można bez ograniczeń reprezentować klientów przed sądami, włącznie ze sprawami karnymi. Oprócz doradców prawnych usługi prawnicze świadczą również adwokaci, których kompetencje zostały zweryfikowane 5-cio letnim doświadczeniem zawodowym w zawodzie prawnika i egzaminem adwokackim. W modelu tym funkcjonują na rynku dwie grupy prawnicze: jedna - poddana prawom wolnego rynku i konkurencji, który jest jedynym weryfikatorem przydatności prawnika, oraz druga - osoby posiadające tytuł adwokata. Do wyboru klienta należy czy skorzystać z usług prawnika, którego wiedza i doświadczenie zostały zweryfikowane przez samorząd zawodowy, czy też z usług prawnika, którego wiedza i doświadczenie zostały zweryfikowane przez rynek. Ta możliwość wyboru dana klientowi, pozwalająca mu na świadome decydowanie w jego własnych sprawach, wydaje się być całkowicie zgodna z naturalnym i dobrze pojętym prawem człowieka do wolności.

Celem projektu ustawy jest stworzenie takiej sytuacji społeczno gospodarczej w której na rynku usług prawnych będą funkcjonowali przedstawiciele zawodu zaufania publicznego – adwokaci i radcowie prawni oraz przedsiębiorcy działający na podstawie ustawy o licencjach prawnych i świadczeniu usług prawnych. Wymaga dodatkowej analizy przyjęte przez projektodawcę różnice w wymaganiach jakie są przesłanką konieczną wykonywania zawodu zaufania publicznego, a prowadzeniem działalności gospodarczej na podstawie ustawy o zasadach świadczenia usług prawnych i o licencjach prawnych. Z żadnego z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nie sposób wywieść zasady, jakoby pewne czynności mogli wykonywać jedynie przedstawiciele zawodów zaufania publicznego. Konstytucja nie daje monopolu na wykonywanie określonych czynności przedstawicielom zawodu zaufania publicznego – a jedynie stwierdza, że dla przedstawicieli zawodów zaufania publicznego można tworzyć samorzady zawodowe. W związku z tym nie stanowi naruszenia porządku konstytucyjnego przyznanie podobnych uprawnień

przedstawicielom zawodu adwokata i radcy prawnego oraz osobom posiadającym licencję prawniczą, dopóki przyznane uprawnienia nie doprowadzą do wykreowania następnego zawodu zaufania publicznego. Przymiotem zawodu zaufania publicznego jest z pewnością prawo do wyłącznego używania zastrzeżonego w ustawie tytułu zawodowego który jest potwierdzeniem posiadania kwalifikacji zdobytych poprzez spełnienie przesłanek określonych w ustawie. W związku z tym Państwo może przekazać przedstawicielom zawodu zaufania publicznego pewne ważną sferę działalności publicznej – w przypadku adwokatów i radców prawnych jest to możliwość występowania w sprawach z urzędu. Podkreślenia wymaga fakt, iż sprawy sądowe przyznawane z urzędu najbardziej potrzebującym są jedyną kategorią spraw, w których osoba nie ma wpływu na wybór pełnomocnika lub obrońcy i musi polegać na potwierdzonych w obiektywny sposób kwalifikacjach. W zakresie spraw sądowych prowadzonych z urzędu, weryfikacja dokonywana jedynie przez mechanizmy wolnorynkowe byłoby niewystarczająca. Z Konstytucji nie sposób jednak wywieść zasady, zgodnie z którą, czynności o charakterze usługowym nie mogą wykonywać inni przedsiębiorcy działający w oparciu o zasadę wolności działalności gospodarczej wyrażoną w art. 22 Konstytucji. Jednakże uregulowania dotyczące działalności tych osób nie mogą sugerować nawet pośrednio, iż osoby te są członkami samorządu zawodowego. Dlatego też osoby wykonujące czynności prawnicze nie korzystają z zastrzeżonego w ustawie tytułu zawodowego oraz nie mają uprawnienia do występowania w sprawach z urzędu.

Przedstawiona konstrukcja z jednej strony pozwoli na zwiększenie konkurencyjności na rynku usług prawniczych, a z drugiej - zachowa niezależność adwokatów i radców prawnych zrzeszonych w korporacjach zawodowych. Proponowany model funkcjonowania rynku prawniczego nie stanowi zagrożenia dla interesu publicznego i klientów ponieważ prawnicy działający w oparciu o licencje prawnicze nie będą mieli uprawnienia do używania tytułu zawodowego „adwokat” lub „radca prawny”, który nadal będzie zastrzeżony dla członków korporacji. Klient będzie miał wybór, czy skorzystać z usług prawnika, który funkcjonuje na rynku w oparciu o przynależność do samorządu zawodowego, czy działającego w oparciu o licencję prawniczą.

Projektowana ustawa reguluje rynek usług prawniczych w zakresie przedmiotowym poprzez kompleksowe uregulowanie warunków uprawniających do świadczenia usług prawniczych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej oraz w aspekcie podmiotowym poprzez określenie obowiązków i praw osób posiadających licencję prawniczą i zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencje prawniczą. Zgodnie art. 2 ust. 1 działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług prawniczych może być prowadzona wyłącznie przez osobę posiadającą licencję

prawniczą lub przez przedsiębiorcę, jeżeli powierza on czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, pod warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych.

Definicja ta odzwierciedla rzeczywiste czynności dokonywane przez prawnika w ramach prowadzonej działalności gospodarczej i pozbawiona jest niejasności, jaką zawiera art. 4 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze oraz art. 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych¹. Niejasności te wynikają z faktu, iż brak jest legalnej definicji pojęcia „pomoc prawna”. W jej zakresie może mieścić się każda czynność wykonywana przez adwokata lub radcę prawnego, w tym również skopiowanie i udostępnienie klientowi Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, podczas gdy czynności dokonywane przez prawnika to w istocie czynności wchodzące w zakres każdej z licencji prawniczych.

Art. 2 projektu ustawy określa katalog podmiotów uprawnionych do świadczenia usług prawniczych. Tak przyjęta konstrukcja, wraz z sankcją karną określona w art. 51, wyklucza możliwość świadczenia usług prawniczych przez podmioty inne niż uprawnione w myśl art. 2 projektu ustawy jednocześnie nie ograniczając świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych.

Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług prawniczych będzie działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej. Umożliwi to Prawniczej Komisji Licencyjnej weryfikację uprawnień przedsiębiorców do świadczenia usług prawniczych oraz pozwoli na kontrolę przestrzegania obowiązku posiadania ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wynikłe ze świadczenia usług prawniczych.

Przepisy projektu ustawy nie będą miały zastosowania do osób świadczących pomoc prawną na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059, z późn. zm.). Ustawy te w sposób kompleksowy regulują zasady wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego i brak jest podstaw, aby w oparciu o przepisy

¹ Zgodnie z art. 4. ust. 1. ustawy z dnia 26 maja 1982 roku zawód adwokata polega na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Wykonywanie zawodu radcy prawnego definiuje art. 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. zgodnie z którym zawód radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami.

projektowanej ustawy o licencjach prawniczych ingerować w zasady świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych.

Ustawa wprowadza nowoczesny i oparty na zasadzie konkurencji mechanizm zdobywania uprawnień zawodowych przez absolwentów wydziałów prawa, który w sposób samoistny będzie mógł ewoluować w ramach ustawy w przypadku zmian na rynku usług prawniczych lub potrzeb społecznych. Tego typu mechanizmów, uwzględniających specjalizację prawnika i aktualne potrzeby rynku, pozbawione są dotychczasowe modele kształcenia przewidziane w ustawie o radcach prawnych i ustawie o adwokaturze.

Zgodnie z projektem osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze, będzie mogła złożyć do Prawniczej Komisji Licencyjnej wniosek o przyznanie licencji prawniczej I stopnia, która uprawniać będzie do udzielania porad prawnych na etapie przedsądowym oraz do występowania przed sądami powszechnymi (z wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe) na podstawie pełnomocnictwa substytucyjnego udzielonego przez osobę posiadającą licencję prawniczą co najmniej II stopnia, adwokata lub radcy prawnego. Działalność prowadzona w ten sposób, daje możliwość uzyskania po dwóch latach licencji prawniczej II stopnia, która z kolei uprawnia do występowania przed sądami i trybunałami samodzielnie, jednakże z wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Te ostatnie sprawy zastrzeżone są dla osób posiadających licencję prawniczą III stopnia. Ponieważ licencja prawnicza II stopnia rozszerza uprawnienia tylko o możliwość samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami, projekt ustawy przewiduje, że jako doświadczenie zawodowe niezbędne do uzyskania licencji prawniczej II stopnia przyjmuje się występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego, w co najmniej 50 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy, w nie mniej niż 10 sprawach. Taka regulacja powoduje, iż w sposób bezpieczny dla klienta osoby posiadające licencję prawniczą I stopnia zdobywają doświadczenie zawodowe w występowaniu przed sądami, umożliwiające uzyskanie licencji prawniczej II stopnia. Na podobnych zasadach występują przed sądami aplikanci adwokacy² i radcowscy³. Taki system nie jest

2 Zgodnie z art. 77 ustawy prawo o adwokaturze po sześciu miesiącach aplikacji adwokackiej aplikant adwokacki może zastępować adwokata przed sądem rejonowym, organami ścigania, organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami, a po roku i sześciu miesiącach aplikacji adwokackiej aplikant adwokacki może także zastępować adwokata przed innymi sądami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu.

3 Zgodnie z art. 35¹ ustawy o radcach prawnych po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądem rejonowym i organami administracji pierwszej instancji, a po dwóch latach aplikacji aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed innymi sądami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego.

zagrożeniem dla interesów klienta, ponieważ osoba posiadająca licencję prawniczą co najmniej II stopnia, adwokat lub radca prawny, udzielający dalszego pełnomocnictwa osobie posiadającej licencję prawniczą I stopnia, ponosi odpowiedzialność solidarną wraz z ustanowionym dalszym pełnomocnikiem, za czynności przez niego dokonywane (art. 49 projektu ustawy). Dzięki tej konstrukcji osoba udzielająca pełnomocnictwa substytucyjnego musi dołożyć najwyższej staranności w doborze substytutata, pod rygorem ponoszenia odpowiedzialności za dokonane przez niego błędy tak jak za swoje własne.

Uprawnienie do uzyskania licencji prawniczej III stopnia przysługuje po zaliczeniu państwowego egzaminu- który weryfikuje wiedzę kandydata z zakresu prawa karnego, postępowania karnego, prawa karnego skarbowego, postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe, postępowania w sprawach nieletnich, prawa rodzinnego i opiekuńczego, przepisów postępowania z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, oraz po odbyciu praktyki polegającej na występowaniu przed sądami w w/w sprawach. Jedynie na tym etapie - uzyskania licencji prawniczej III stopnia - projekt ustawy przewiduje weryfikację kandydatów w formie egzaminu. Wynika to ze szczególnego charakteru spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, czyli spraw, w których błąd w sztuce może mieć charakter nieodwracalny i może nie zostać zrekomensowany przez ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

Projekt ustawy przewiduje nowoczesny i oparty na zasadach konkurencji system zdobywania doświadczenia zawodowego przez prawników, niezbędny do uzyskania licencji prawniczej II stopnia. Kandydat może zdobywać doświadczenie zawodowe na dwa sposoby:

- 1) w ramach licencji prawniczej I stopnia - występując przed sądami powszechnymi jako pełnomocnik substytucyjny,
- 2) kończąc szkolenie w jednostkach szkoleniowych akredytowanych przez Prawnicy Komisję Licencyjną.

Doświadczenie zawodowe określone w pkt 1 zdobywane jest w oparciu o własną przedsiębiorczość i zaradność kandydata. Ustawa w ten sposób nie narzuca zamkniętego programu praktycznej nauki zawodu, ale poddaje je weryfikacji i aktualnym potrzebom rynku – klientów. Kandydat będzie zdobywał doświadczenie zawodowe w ramach tych spraw na które jest popyt i w związku z tym rozwijał specjalizację, która znajduje odzwierciedlenie w aktualnych potrzebach społecznych.

Alternatywą dla zdobywania doświadczenia zawodowego w ramach licencji prawniczej I stopnia

jest ukończenie szkolenia w jednostkach szkoleniowych akredytowanych przez Prawniczą Komisję Licencyjną. Akredytacja będzie przyznawana jednostkom, które spełnią minimalne wymogi programowe określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości. Przyjęty mechanizm nie ogranicza liczby jednostek uprawnionych do szkolenia kandydatów, co spowoduje, iż będą one miały możliwość konkurencji pomiędzy sobą zarówno ceną za szkolenie jak i jego poziomem. W obecnym stanie prawnym szkoleniem praktycznym kandydatów zajmuje się jedynie samorząd adwokacki i samorząd radców prawnych.

Osobami uprawnionymi do uzyskania licencji prawniczej II stopnia, bez konieczności udokumentowania występowania w charakterze pełnomocnika procesowego, w co najmniej 50 posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w nie mniej niż 10 sprawach lub ukończenia szkolenia w jednostce akredytowanej, są osoby, które :

- posiadają stopień naukowy doktora nauk prawnych;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej, pracowały co najmniej trzy miesiące na stanowisku asesora notarialnego lub prowadziły kancelarię notarialną;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowały co najmniej 3 miesiące na stanowisku referendarza sądowego;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowały co najmniej rok na stanowisku asystenta sędziego;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowały co najmniej 3 miesiące na stanowisku asesora komorniczego lub prowadziły kancelarię komorniczą;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej były wpisane na listę doradców podatkowych;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej były wpisane na listę rzeczników patentowych;
 - w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej przez co najmniej 3 lata, zatrudnione były w urzędzie organu władzy publicznej i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z obsługą prawną tego organu lub legislacją.
- jednakże pod warunkiem, że osoby te spełnią wymogi niezbędne do przyznania licencji prawniczej I stopnia, czyli: posiadają pełną zdolność do czynności prawnych i korzystają z pełni

praw publicznych, nie były karane za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwa skarbowe oraz ukończyły wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskały tytuł magistra lub ukończyły prawnicze studia zagraniczne uznane w Polsce.

W katalogu tym znalazły się osoby, których wiedza jest wystarczająca do rzetelnego reprezentowania klientów przed sądami. Ponadto osoby te są specjalistami z określonej dziedziny prawa, co daje gwarancję należytego świadczenia usług prawniczych na rynku opartym na zasadzie konkurencji i specjalizacji.

Przyjęty model trójstopniowego systemu licencji został tak opracowany, aby licencją podstawową była licencja II stopnia dająca możliwość reprezentacji klientów we wszystkich sprawach z wyjątkiem spraw rodzinnych, opiekuńczych, postępowania w sprawach nieletnich, spraw o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Prawnik, który chciałby występować w tych sprawach, musi zdać egzamin prawniczy przed Prawnicy Komisją Licencyjną. Dzięki takiej regulacji do egzaminu prawniczego będą przystępowały osoby, które są zainteresowane rozwijaniem specjalizacji w dziedzinach prawa objętych zakresem licencji III stopnia, a osoby które nie są zainteresowane rozwijaniem tej specjalizacji, mogą z powodzeniem funkcjonować na rynku w oparciu o zakres licencji prawniczej II stopnia, albo nawet I stopnia, jeżeli prowadzona przez nich działalność gospodarcza nie będzie obejmowała występowania przed sądami. Obecny system kształcenia praktycznego prawników w oparciu o ustawę - Prawo o adwokaturze i ustawę o radcach prawnych nie przewiduje tak elastycznego mechanizmu. Kandydat jest szkolony w celu wykonywania zawodu adwokata lub radcy prawnego i brak jest możliwości uzyskania uprawnień częściowych, które dla kandydata będą wystarczające do wykonywania czynności prawniczych w zakresie przyjętej przez niego działalności.

Wymogu uzyskania pozytywnego wyniku z egzaminu na III stopień licencji i legitymowania się doświadczeniem w występowaniu przed sądami nie stosuje się do osób które :

- posiadają tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych;
- po 1 stycznia 1991r.:
 - a) zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, adwokacki lub radcowski;
 - b) pełniły urząd sędziego;
 - c) pracowały na stanowisku prokuratora;
 - d) były wpisane na listę adwokatów;

- e) były wpisane na listę radców prawnych;
- w okresie 8 lat poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie licencji prawniczej pracowały co najmniej 3 miesiące na stanowisku radcy lub starszego radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

- albowiem wiedza i doświadczenie tych osób w zakresie znajomości prawa niezbędnego do świadczenia usług prawniczych w pełnym zakresie nie budzi wątpliwości.

Oprócz precyzyjnie określonych przesłanek uprawniających do uzyskania licencji prawniczej, projekt ustawy przewiduje katalog osób, którym Prawnicza Komisja Licencyjna odmawia przyznania licencji (art. 23) lub cofa licencję już udzieloną (art. 24). Licencji prawniczej nie mogą bowiem uzyskać m.in. członkowie samorządu adwokackiego, radców prawnych, notarialnego, rzeczników patentowych, lub komorniczego. Osoby te podlegają własnym regulacjom prawnym, określającym w sposób kompleksowy zasady wykonywania określonego zawodu. Dzięki tej zasadzie zostanie wyeliminowana sytuacja, w której osoby te podlegałyby dwóm odrębnym regulacjom prawnym. Ponadto, istnieje możliwość odmowy przyznania licencji prawniczej osobom, które zostały negatywnie zweryfikowane w ramach świadczenia innego zawodu prawniczego, sprawowania urzędu lub zajmowania stanowiska, jeżeli w wobec tych osób zapadły prawomocne orzeczenia dyscyplinarne bądź karne, na mocy których zostały one pozbawione możliwości wykonywania danego zawodu prawniczego, pełnienia urzędu lub zajmowania stanowiska.

Można łączyć wykonywanie zawodu doradcy podatkowego ze świadczeniem usług prawniczych w oparciu o ustawę o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, albowiem zgodnie z art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 5 lipca 1996 o doradztwie podatkowym doradca podatkowy wykonujący ten zawód może również wykonywać doradztwo prawne, ekonomiczne, finansowe oraz usługi w zakresie rzeczoznawstwa, jeżeli posiada uprawnienia lub kwalifikacje określone w odrębnych przepisach.

Podstawową przesłanką do uzyskania licencji prawniczej III stopnia – czyli tej dającej możliwość świadczenia usług prawniczych włącznie z występowaniem w sprawach rodzinnych, opiekuńczych, w postępowaniu w sprawach nieletnich, w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe, jest zdanie egzaminu przed Prawniczą Komisją Licencyjną. Celem egzaminu jest sprawdzenie wiedzy kandydata koniecznej dla należytego reprezentowania swoich klientów w sprawach rodzinnych,

opiekuńczych, w postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. W związku z tym, przedmiotem egzaminu jest tylko zakres materiału dotyczący tych dziedzin prawa. W pozostałym zakresie wiedza prawnicza kandydata została zweryfikowana w trakcie kilkunastu egzaminów przeprowadzonych w czasie trwania wyższych studiów prawniczych oraz w trakcie samodzielnego wykonywania czynności prawniczych w oparciu o licencję prawniczą I i II stopnia.

Egzamin polega na rozwiązaniu testu jednokrotnego wyboru. Taka konstrukcja wychodzi na przeciw ogólnym tendencjom do odstępowania od egzaminów ustnych, jako tych dających najszersze pole do nadużyć. Ponadto umiejętność prawidłowego - werbalnego formułowania wypowiedzi została zweryfikowana w trakcie wyższych studiów prawniczych oraz w czasie świadczenia usług prawniczych na podstawie licencji prawniczej II stopnia - w trakcie bezpośredniego kontaktu z klientami i brak jest merytorycznych podstaw aby weryfikować ją powtórnie. Powtórne weryfikowanie tych samych umiejętności i wiedzy kwestionowałoby potrzebę istnienia i pozytywnego ukończenia pięcioletnich, magisterskich, prawniczych studiów wyższych.

Projektowana ustawa nie ogranicza form prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby świadczące usługi prawnicze. W związku z tym, osoby te mogą prowadzić działalność w każdej formie dopuszczalnej przepisami prawa – włącznie ze spółkami kapitałowymi. Ograniczenia co do form prowadzenia działalności gospodarczej dotyczące adwokatów i radców prawnych⁴ nie znajdują uzasadnienia dla prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze czysto usługowym. Kancelarie prawne prowadzące działalność w formie spółek kapitałowych są bardziej przejrzyste pod względem finansowym dla potencjalnego klienta. Spółka taka musi corocznie składać w Krajowym Rejestrze Sądowym zatwierdzony przez zgromadzenie wspólników bilans za ostatni rok

4 Zgodnie z art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. adwokat wykonuje zawód w kancelarii adwokackiej, w zespole adwokackim oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej, przy czym wspólnikami w spółkach cywilnej, jawnej i partnerskiej oraz komplementariuszami w spółce komandytowej mogą być wyłącznie adwokaci lub adwokaci i radcowie prawni, a także prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069), a wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej.

Katalog form prawnych w których radca prawny może prowadzić działalność zawarty jest w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 o radcach prawnych zgodnie z którym radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce cywilnej, jawnej lub partnerskiej z wyłącznym udziałem radców prawnych lub radców prawnych i adwokatów, albo w spółce komandytowej, w której komplementariuszami są wyłącznie radcowie prawni lub radcowie prawni i adwokaci, przy czym wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej

obrotowy. W bilansie szczegółowo są określone środki finansowe spółki oraz kwota jej zadłużenia. Dane zawarte w rejestrze i aktach spółki, znajdujących się w Krajowym Rejestrze Sądowym, są jawne dla każdej osoby, w związku z tym potencjalny klient może samodzielnie zweryfikować potencjał ekonomiczny kancelarii przed powierzeniem jej trudnej i odpowiedzialnej pod względem finansowym sprawy. Brak ograniczeń w zakresie kategorii wspólników doprowadzi do wzrostu poziomu merytorycznego świadczonych usług. Obecnie na rynku usług prawniczych obecna jest tendencja, zgodnie z którą, do świadczenia usług prawniczych na najwyższym poziomie niezbędna jest - oprócz wiedzy prawniczej - wiedza specjalistyczna z zakresu prowadzonej przez prawnika sprawy. Brak jest przeciwwskazań, aby wspólnikiem prawnika specjalizującego się w doradztwie prawnym z dziedziny np. informatyki był informatyk. Współpraca tych osób pozwoli na świadczenie usług prawniczych na dużo wyższym poziomie, niż w przypadku spółki, w której jedyne wspólnikami będą prawnicy.

W rozdziale 6 projektu ustawy uregulowany został zakres obowiązków i praw osób posiadających licencje prawnicze w zakresie zarówno obowiązków związanych ze świadczeniem usług prawniczych, konfliktu interesów jak i tajemnicy zawodowej. Podobne uregulowania dotyczą adwokatów i radców prawnych, jednakże w większości są one zawarte w kodeksach etyki uchwalanych przez właściwe samorzady zawodowe. Z uwagi, iż działalność osób wykonujących czynności prawnicze nie jest oparta o przymusową przynależność do określonego samorządu zawodowego, zakres ich praw i obowiązków powinien być zawarty w akcie prawnym powszechnie obowiązującym. Ponadto te uregulowania są niezbędne, aby osoby posiadające licencję prawniczą mogły świadczyć usługi prawnicze na zasadach konkurencyjnych w stosunku do innych prawniczych grup zawodowych. Różnica pomiędzy zasadami wykonywania adwokata lub radcy prawnego, a osobą posiadającą licencję prawniczą sprawdza się w zasadzie tylko do tego, iż w przypadku adwokatów i radców prawnych zasady wykonywania zawodu są uchwalane przez organy właściwego samorządu zawodowego jako kodeksy etyki zawodowej, a w przypadku osób posiadających licencję prawniczą zawarte będą w ustawie.

Ustawa nie przewiduje, jak to wynika z ustawy o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych stawek minimalnych za świadczenie usług prawniczych, poddając ich regulację prawom rynku i konkurencji.

W przypadku naruszenia ustawowych obowiązków przez osoby posiadające licencje prawnicze projekt przewiduje następujące sankcje:

1. karę pieniężną w wysokości od jednej piątej do dwukrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314) – sankcja ta jest nakładana w przypadku niedopełnienia obowiązków zawiadomienia Prawniczej Komisji Licencyjnej o zmianie danych określonych w art. 20 ust. 2,
2. zawieszenie licencji na okres od 3 miesięcy do lat trzech – sankcja jest nakładana w przypadku naruszenia obowiązków, o których mowa w art. 41-45 projektu ustawy,
3. cofnięcie licencji prawniczej – sankcja jest nakładana w przypadku zawieszenia licencji, na łączny okres powyżej pięciu lat za naruszenie obowiązków z art. 41-45 projektu ustawy oraz w przypadku działania z zamiarem wyrządzenia szkody swojemu mocodawcy.

Powyższe sankcje nakładane są w oparciu o przepisy kodeksu postępowania administracyjnego przez Prawniczą Komisję Licencyjną.

Nadzór nad działalnością osób świadczących usługi prawnicze sprawuje jednostka organizacyjna działająca przy Ministrze Sprawiedliwości - Prawnicza Komisja Licencyjna (zwana dalej Komisją). Komisja składa się z przewodniczącego, 3 zastępców przewodniczącego i 6 członków, powoływanych, na 5-letnią kadencję, spośród osób, które spełniają przesłanki określone w art. 6 ust. 2 projektu ustawy.

Aby usprawnić działalność Komisji przyjęto zasadę, iż uchwały w sprawach przyznania licencji, przywrócenia licencji, nałożenia kary pieniężnej, zawieszenia, cofnięcia bądź stwierdzenia wygaśnięcia licencji a także uchwały w sprawie odmowy dopuszczenia do egzaminu na III stopień licencji, Prawnicza Komisja Licencyjna podejmuje większością głosów w trzyosobowym składzie. Dzięki takiej konstrukcji w sprawach bieżących będą mogły działać jednocześnie trzy składy, co z jednej strony pozwoli na sprawną działalność, a z drugiej zapewni wykonywanie czynności merytorycznych bezpośrednio przez Komisję.

Wynagrodzenie członków Komisji zostało określone analogicznie jak wynagrodzenie członków Krajowej Rady Pomocy Prawnej przewidziane w art. 14 autopoprawki do rządowego projektu ustawy o dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej przyznawanej przez państwo osobom fizycznym.

W projekcie ustawy przyjęto zasadę, iż w skład Komisji nie może wchodzić osoba będąca członkiem samorządu adwokackiego, samorządu radców prawnych lub osoba posiadająca licencję prawniczą. Osoby te zostały wyłączone z uczestnictwa w Komisji, aby wyeliminować ryzyko wpływu zarówno przedstawicieli konkurencyjnych grup zawodowych jak i osób posiadających licencję prawniczą na działalność Komisji.

Aby zapewnić kontrolę instancyjną decyzji wydawanych przez Komisję wprowadzono zasadę, iż uchwały Komisji wydawane w indywidualnych sprawach są decyzjami administracyjnymi, od których przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości, jako organu wyższego stopnia. Ponieważ decyzja Ministra Sprawiedliwości wydana w postępowaniu odwoławczym jest ostateczna w toku instancji, stronie będzie przysługiwała skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2002r. Nr 153 poz. 1270, Dz.U. z 2004r. Nr 162 poz. 1692, Dz. U. z 2005r. Nr. 94 poz. 788, Dz.U. z 2005r. Nr 250 poz. 2118, Dz.U. z 2006r. Nr. 38 poz. 268, Dz.U. 2005r. Nr 169 poz. 1417). W przypadku decyzji o zawieszeniu licencji wydanej w następstwie naruszenia obowiązków o których mowa w art. 41-45 projektu ustawy, bądź w przypadku cofnięcia licencji na skutek świadomego działania z zamiarem wyrządzenia szkody swojemu klientowi osobie posiadającej licencję prawniczą przysługuje odwołanie bezpośrednio do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby posiadającej licencję prawniczą sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji wraz z uzasadnieniem. Do rozpoznania odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Ten tryb postępowania został przyjęty, aby zapewnić możliwość zbadania przez niezawisły Sąd stanu faktycznego, jaki był podstawą do wydania decyzji. W związku z tym zapewniona jest sądowa kontrola decyzji administracyjnych wydawanych przez Prawnica Komisję Licencyjną.

Projektowana ustawa przewiduje sankcje karne - karę grzywny do 50.000 zł za świadczenie usług prawniczych bez wymaganych ustawą uprawnień oraz za wykonywanie czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej bez licencji prawniczej. Tej samej karze będą podlegały osoby, które będą świadczyły usługi prawnicze nie powierzając wykonywania czynności prawniczych osobom posiadającym licencję prawniczą. Należy zaznaczyć, iż podmiotem uprawnionym do świadczenia usług prawniczych są osoby wymienione w art. 2 projektu ustawy pod warunkiem posiadania ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych. W związku z tym sankcją karną z art. 51 projektu ustawy objęte są również podmioty

świadczące usługi prawnicze bez wymaganego ubezpieczenia, Potrzeba wprowadzenia sankcji karnych wynika z faktu, iż projekt ustawy reguluje rynek usług prawniczych w sposób kompleksowy i jednym z jego celów jest zapobieżenie świadczenia usług prawniczych przez osoby nie objęte zakresem podmiotowym projektowanej ustawy. Zakaz świadczenia usług prawniczych bez wymaganej licencji nie wpłynie jednakże w sposób ujemny na możliwość świadczenia tych usług przez absolwentów wydziałów prawa, albowiem w projekcie ustawy w maksymalny sposób uproszczono formalizm związany z uzyskiwaniem licencji prawniczych.

Ponadto odpowiedzialności karnej poddano osoby, które dołączają nieprawdziwe oświadczenie do wniosku o przyznanie lub przywrócenie licencji prawniczej. Zapis ten ma przeciwdziałać próbom uzyskania licencji prawniczej przez osoby nie spełniające wymogów zawartych w ustawie. Ponadto przestępstwo z art. 52 projektu ustawy będzie przestępstwem umyślnym, co zamyka kandydatowi drogę do uzyskania licencji prawniczej w przyszłości.

Rozdział 8 projektu ustawy zawiera zmiany w przepisach obowiązujących w celu dostosowania przepisów innych ustaw do założeń projektu ustawy.

Celem norm zawartych w artykule 86 projektu jest umożliwienie osobom, które posiadają doświadczenie w zakresie świadczenia usług prawniczych, uzyskanie licencji prawniczej II stopnia. Przepis ten jest wzorowany na art. 84 i 85 ustawy z dnia 5 lipca 1996r. o doradztwie podatkowym, albowiem po pierwsze podobnie jak w przypadku ustawy o doradztwie podatkowym ustawa o zasadach świadczenia usług prawniczych i o licencjach prawniczych *sanuje* obecną sytuację na rynku, a po drugie, dzięki przyjęciu analogicznych rozwiązań, uproszczona będzie wykładnia art. 86 projektu ustawy dzięki doświadczeniom związanym ze stosowaniem art. 84 i 85 ustawy o doradztwie podatkowym.

Zakaz wykonywania czynności prawniczych bez posiadania licencji prawniczej będzie obowiązywał po 12 miesiącach od dnia wejście w życie ustawy (art. 66 projektu). Umożliwi to osobom, które prowadzą działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług prawniczych na dostosowanie swojej działalności do wymogów ustawy, zwłaszcza w zakresie wymogu zapewnienia bezpośredniego wykonywania czynności prawniczych przez osoby ze stosowną licencją prawniczą.

Projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych został szczegółowo przeanalizowany przez Radę Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE) oraz Instytut

Praw Człowieka Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawników (IBAHRI). Organizacje te nie wyraziły obaw w związku z poziomem zawodowym i etycznym prawników, posiadających licencje prawnicze w formie proponowanej w projekcie.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty objęte projektem.

Projekt dotyczy osób, które ukończyły wyższe studia prawnicze, świadczą usługi prawnicze, nie są członkami samorządu zawodowego adwokatów i radców prawnych. Ponadto zakres projektu ustawy obejmuje osoby, które z przyczyn zawodowych, osobistych lub majątkowych nie mają możliwości odbycia 3,5 letniej odpłatnej aplikacji adwokackiej lub radcowskiej, albo nie są zainteresowane wykonywaniem zawodu zaufania publicznego.

2. Cel wprowadzenia ustawy:

- kompleksowa regulacja rynku usług prawniczych,
- zwiększenie na rynku liczby prawników uprawnionych do występowania przed sądami i trybunałami,
- wprowadzenie konkurencji pomiędzy podmiotami zawodowo zajmującymi się udzielaniem porad prawnych, sporządzaniem opinii prawnych, pism procesowych, występowaniem przed sądami i trybunałami, organami dochodzeniowo-śledczymi, a także organami administracji publicznej i podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej,
- zapewnienie dostępu do usług prawniczych osobom których stan majątkowy z jednej strony jest zbyt wysoki, aby uzasadniał przyznanie pełnomocnika procesowego z urzędu, a z drugiej zbyt niski, aby zapewnić opiekę prawną adwokata lub radcy prawnego z uwagi na wysokość stawek ich wynagrodzenia.

3. Wpływ ustawy na sektor finansów publicznych, rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i rozwój regionalny.

Ustawa spowoduje przychody w budżecie państwa. Ustawa będzie miała pozytywny wpływ na rynek pracy i konkurencyjność gospodarki.

Projektowana ustawa wpłynie pozytywnie na rynek pracy poprzez umożliwienie absolwentom wydziałów prawa wcześniejszego rozpoczęcia działalności zarobkowej we własnym imieniu – jednakże przy zachowaniu mechanizmów chroniących interesy ich klientów.

Zwiększenie na rynku liczby prawników mających możliwość świadczenia usług prawniczych zwiększy bezpieczeństwo obrotu prawnego oraz przyczyni się do przyspieszenia postępowań sądowych. Dzięki właściwej obsłudze prawnej, sprawy osób, które do tej pory nie korzystały z usług prawników z uwagi na wysokie koszty tych usług, będą lepiej przygotowane pod względem merytorycznym, zarówno na etapie przedsądowym, jak i sądowym.

Na zwiększeniu liczby prawników prowadzących działalność w oparciu z ustawę o licencjach prawniczych skorzystają w pierwszej kolejności osoby fizyczne, których stan majątkowy z jednej strony był zbyt wysoki, aby uzasadniał przyznanie pełnomocnika procesowego z urzędu, a z drugiej zbyt niski, aby zapewnić opiekę prawną adwokata lub radcy prawnego z uwagi na wysokość stawek ich wynagrodzenia. W przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą ulegnie zwiększeniu dostępność do usług prawniczych dla osób działających w sektorze MSP (małych i średnich przedsiębiorstw). Przedsiębiorcy z sektora MSP do tej pory korzystali z usług prawniczych (głównie oferowanych przez radców prawnych) sporadycznie, powierzając jedynie sprawy o największym stopniu zagrożenia dla ich majątku lub funkcjonowania na rynku. Pozbawieni byli jednakże stałej pomocy prawnej w czynnościach związanych z bieżącą obsługą prawną obrotu gospodarczego.

4. Skutki finansowe :

Wejście w życie przedmiotowego projektu ustawy spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w części 37 „Sprawiedliwość” zarówno po stronie wydatków jak i po stronie dochodów.

Wejście w życie projektu ustawy o licencjach prawniczych spowoduje zwiększenie dochodów do budżetu państwa z tytułu wpływów z opłat za przyznanie akredytacji do przeprowadzania szkoleń na licencję prawniczą, opłat za egzamin prawniczy, opłat za uzyskanie licencji prawniczej oraz opłat za wpis do rejestru działalności regulowanej.

Wysokość dochodów budżetu państwa z tych tytułów jest obecnie niemożliwe do oszacowania z uwagi na brak jakichkolwiek informacji o liczbie osób, które będą się ubiegać o uzyskanie w tych latach licencji prawniczej oraz danych o ilości jednostek, które będą się starały uzyskać akredytację do przeprowadzania szkoleń na licencję prawniczą.

Wydatki (I+II) – 822 837,60 zł

I. Wydatki na utworzenie Prawniczej Komisji Licencyjnej wyniosą w okresie rocznym – 803 337,60 zł

1. Wydatki na wynagrodzenia dla Prawniczej Komisji Licencyjnej – **569 337,60 zł**, w tym:

- przewodniczący: 1 459,84 zł (kwota bazowa) * 4 (mnożnik kwoty bazowej) = 5 839,36 zł * 12 miesięcy = 70 072,32 zł
- zastępca przewodniczącego: 1 459,84 zł (kwota bazowa) * 3,5 (mnożnik kwoty bazowej) = 5 109,44 zł * 12 miesięcy * 3 (zastępców) = 183 939,84 zł,
- członkowie Rady: 1 459,84 zł (kwota bazowa) * 3 (mnożnik kwoty bazowej) = 4 379,52 zł * 12 miesięcy = 52 554,24 zł * 6 członków = 315 325,44 zł.

1. Wydatki na wynagrodzenia dla pracowników obsługujących Prawniczą Komisję Licencyjną – **234 000 zł**

- 5 pracowników * 3 600 zł (średnie wynagrodzenie) * 13 miesięcy (12 miesięcy + dwr) = 234 000 zł.

II. Wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminu na III stopień licencji (1+2+3) – 19 500 zł

1. Obsługa administracyjno-biurowa - ok. 10.000,00zł
2. Ogłoszenie w dzienniku ogólnopolskim o terminie przeprowadzenia egzaminu – ok. 4 500 zł,
3. Wynajęcie pomieszczeń na przeprowadzenie egzaminu – ok. 5 000 zł

Ponadto z brzmienia art. 36 ust. 1 przedmiotowego projektu wynika, że egzamin przeprowadza się co najmniej raz w roku, zatem w przypadku większej ilości egzaminów powyższe wydatki mogą ulec zwiększeniu.

Dochody

1. Wpływy z opłat za przyznanie akredytacji do przeprowadzania szkoleń na licencję prawniczą – w wysokości dwudziestokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę.
2. Wpływy z opłat za wydanie licencji prawniczej – w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę.
3. Wpływy z opłat za wpis do rejestru działalności regulowanej - w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę.
4. Wpływy z opłat za przystąpienie do egzaminu na III stopień licencji – w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Obecnie nie można oszacować wysokości dochodów dla budżetu państwa z ww. tytułów, z

uwagi na brak możliwości oszacowania jaka liczba osób będzie się ubiegać o licencję prawniczą, jaka liczba podmiotów wystąpi o wpis do rejestru działalności regulowanej, jaka przystąpi do egzaminu oraz ile jednostek będzie się starać o przyznanie akredytacji do przeprowadzania szkoleń na licencję prawniczą.

5. Konsultacje.

Projektowana ustawa została skonsultowana różnymi podmiotami, m. in. ze Stowarzyszeniem FAIR PLAY, Stowarzyszeniem Doradców Prawnych oraz Fundacji Prawnicy Bez Granic.

W ubiegłej kadencji projektowana ustawa na etapie prac rządowych była również przekazana do konsultacji Krajowej Radzie Radców Prawnych, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Notarialnej, Krajowej Radzie Sądownictwa, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich IUSTITIA. Przedkładany projekt uwzględnia część uwag zgłaszanych przez te podmioty.

Stowarzyszenie Fair Play, Stowarzyszenie Doradców Prawnych oraz Fundacja Prawnicy bez granic poparły projekt i przyjęte w nim założenia, wskazując, iż liberalizacja sektora usług prawniczych zwiększy dostępność do pomocy prawnej, a wprowadzenie realnej konkurencji na rynku poprawi jakość świadczonych usług.

Z uwag zgłoszonych przez Krajową Izbę Doradców Podatkowych, uwzględniono uwagę dotyczącą możliwości wykonywania zawodu doradcy podatkowego w połączeniu ze świadczeniem usług prawniczych w oparciu o ustawę o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych.

Krajowa Rada Sądownictwa wskazała, iż popiera założenia zmierzające do zwiększenia dostępu do usług prawniczych, jednakże wyraziła obawę, iż brak wszechstronnego egzaminu zawodowego może doprowadzić do świadczenia usług prawniczych na poziomie niewystarczającym do ochrony interesów klientów. Zdaniem projektodawcy przyjęte w ustawie założenia w wystarczający sposób zabezpieczają interesy konsumentów. Ustawa o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych ma za zadanie regulować zasady prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby nie będące członkami samorządu adwokatów i radców prawnych i w związku z tym podstawami konstytucyjnymi funkcjonowania tej grupy zawodowej jest art. 22 oraz art. 65, a nie art. 17 konstytucji, co implikuje konieczność stosowania minimalnych ograniczeń, proporcjonalnych do zasady wolności prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto zdaniem projektodawcy weryfikacja dokonywana przez zasady konkurencji wolnorynkowej jest dużo skuteczniejsza niż

system egzaminów państwowych. Egzaminem można co najwyżej zweryfikować stan wiedzy kandydata na dzień zdawania egzaminu, co przy dzisiejszych częstych zmianach ustawodawczych powoduje, iż wiedza zweryfikowana egzaminem zdany kilka miesięcy przed jego terminem staje się nieaktualna. Życiorysy wielu współcześnie praktykujących prawników potwierdzają, iż weryfikacja w drodze egzaminu nie musi być jedyną, konieczną przesłanką do potwierdzenia wysokich kwalifikacji. Wielu sędziów, prokuratorów, adwokatów, lub radców prawnych przechodziło egzaminacyjną weryfikację za całkowicie odmiennego systemu prawnego, w którym nie funkcjonowała większość dzisiaj obowiązujących aktów prawnych a mimo to wykonują swoje zadania na bardzo wysokim merytorycznym poziomie.

Projekt ustawy jest zgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa rozwija konstytucyjne zasady państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), zasadę wolności prowadzenia działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji RP), prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP), prawa do swobodnego wyboru obrońcy (art. 42 Konstytucji RP), wolności wyboru i wykonywania zawodu (art. 65 Konstytucji RP).

Ponadto projekt ustawy czyni zadość zobowiązaniom międzynarodowym Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie prawa do obrony w procesie (art. 6 ust. 3 pkt c Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950r. oraz art. 14 ust. 3 pkt b Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r.).

Projekt wypełnia zalecenia nałożone na Państwa Członkowskie Unii Europejskiej w zakresie liberalizacji sektora usług, w tym także sektora usług prawniczych.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Po wejściu w życie ustawy niezbędne będzie wystąpienie do Komisji Europejskiej o zmianę dyrektyw:

- 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977r. mającej na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług; oraz

- 98/5/WE Parlamentu europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998r. mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w Państwie Członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych.

Zmiana ta powinna polegać na dopisaniu do załącznika dyrektyw nazw „osoba posiadająca licencję

prawniczą II lub III stopnia” Po dokonaniu zmian w w/w dyrektywach konieczna będzie nowelizacja ustawy z dnia 5 lipca 2002r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, z późn. zm.) oraz ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, w celu dostosowania tych ustaw do wytycznych zawartych w zmienionych dyrektywach.

Warszawa, 11 lutego 2008 r.

BAS-WAEM-274/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności poselskiego projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Łukasz Zbonikowski) z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Monitor Polski z 2002 r., Nr 23, poz. 398 z późn. zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych określa warunki uprawniające do świadczenia usług prawniczych, a także obowiązki i prawa osób posiadających licencję prawniczą oraz zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencję prawniczą. Zgodnie z projektem działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług prawniczych może być wykonywana wyłącznie przez osobę posiadającą licencję prawniczą lub przez przedsiębiorcę, jeżeli powierza on czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, pod warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych. Świadczenie usług prawniczych przez osoby nie mające do tego uprawnienia lub wykonywanie czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej, przez osoby nie posiadające tej licencji jest zagrożone karą grzywny do 50.000. Projekt ustawy zakłada utworzenie Prawniczej Komisji Licencyjnej przy Ministrze Sprawiedliwości, która m. in. sprawowałyby nadzór nad osobami posiadającymi licencję prawniczą, przyjmowała decyzje w przedmiocie licencji prawniczych oraz organizowała i przeprowadzała egzamin na licencję prawniczą III stopnia. Projekt ustawy określa zasady przyznawania licencji prawniczych I, II i III stopnia oraz prawa i obowiązki osób ją posiadających, a także zakres czynności, do wykonywania których uprawniają kolejne stopnie licencji prawniczej. Projekt ustawy wprowadza również możliwość szkoleń dla kandydatów do licencji prawniczej II i III stopnia. Szkolenie ma się odbywać w jednostkach akredytowanych przez Prawniczą Komisję Licencyjną.

Zgodnie z art. 90 projektu ustawy, ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Projekt reguluje materie objęte zakresem obowiązywania:

- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, str. 36, dalej: dyrektywa 2006/123/WE).
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 98/5/WE z dnia 16 lutego 1998 r. mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w Państwie Członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. L 77 z 14.03.1998, str. 36; dalej: dyrektywa 98/5/WE).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych ustanawia trzystopniowy system licencji prawniczych dla usługodawców, którzy chcieliby świadczyć usługi prawnicze na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek posiadania licencji prawniczej nie jest sprzeczny z Rozdziałem III dyrektywy 2006/123/WE – Swoboda przedsiębiorczości dla usługodawców, w szczególności z postanowieniami Sekcji I tego rozdziału dotyczącej zezwoleń. Zgodnie z art. 9 dyrektywy 2006/123/WE Państwa członkowskie nie uzależniają możliwości podejmowania lub prowadzenia działalności usługowej od jakiegokolwiek systemu zezwoleń, chyba że spełnione są następujące warunki:

- a) system zezwoleń nie dyskryminuje danego usługodawcy;
- b) potrzeba wprowadzenia systemu zezwoleń jest uzasadniona nadrzędnym interesem publicznym;
- c) wyznaczonego celu nie można osiągnąć za pomocą mniej restrykcyjnych środków, w szczególności z uwagi na fakt, iż kontrola następcza miałaby miejsce zbyt późno, by odnieść rzeczywisty skutek.

Charakter usługi jaką jest świadczenie usług prawnych, a szczególnie występowanie przed sądem w imieniu klienta spełnia przesłankę wprowadzenia licencji z powodu nadrzędnego interesu publicznego oraz przesłankę adekwatnej restrykcyjności środków jakimi są wprowadzenie licencji prawniczych i nadzór wykonywany nad osobami posiadającymi licencje prawnicze przez Prawnicy Komisję Licencyjną. Warunki jakie muszą spełnić kandydaci na wszystkie stopnie licencji, określone w Rozdziale 3 projektu ustawy nie mają charakteru dyskryminującego dla obywateli państw członkowskich.

Także pozostałe przepisy projektu ustawy nie są sprzeczne z postanowieniami dyrektywy 2006/123/WE.

Art. 18 ust. 5 projektu ustawy, ustanawia możliwość uzyskania licencji prawniczej III stopnia dla prawników z Unii Europejskiej, o których mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, ze

zm.), którzy wykażą, że przez okres co najmniej 3 lat wykonywali, na zasadach określonych w przepisach rozdziału 1 i 2 działu II przywołanej ustawy, aktywnie i nieprzerwanie stałą praktykę w zakresie prawa obowiązującego w RP, w tym prawa UE. Przepis ten jest zgodny z art. 10 ust. 1 dyrektywy 98/5/WE

4. Konkluzje

Projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, usługi

Warszawa, 11 lutego 2008 r.

BAS-WAEM-275/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o licencjach
prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (przedstawiciel
wnioskodawców: poseł Łukasz Zbonikowski) jest projektem ustawy
wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych określa warunki uprawniające do świadczenia usług prawniczych, a także obowiązki i prawa osób posiadających licencję prawniczą oraz zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencję prawniczą. Zgodnie z projektem działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług prawniczych może być wykonywana wyłącznie przez osobę posiadającą licencję prawniczą lub przez przedsiębiorcę, jeżeli powierza on czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej osobie posiadającej licencję prawniczą, pod warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu usług prawniczych. Projekt ustawy zakłada utworzenie Prawniczej Komisji Licencyjnej przy Ministrze Sprawiedliwości, która m. in. sprawowałaby nadzór nad osobami posiadającymi licencję prawniczą, przyjmowała decyzje w przedmiocie licencji prawniczych oraz organizowała i przeprowadzała egzamin na licencję prawniczą III stopnia. Projekt ustawy określa zasady przyznawania licencji prawniczych I, II i III stopnia oraz prawa i obowiązki osób ją posiadających, a także zakres czynności, do wykonywania których uprawniają kolejne stopnie licencji prawniczej.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego
Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

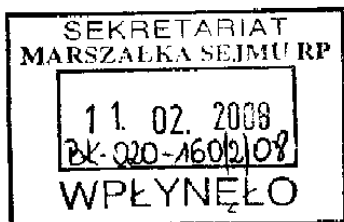
Deskrytory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, usługi

Klub Parlamentarny „Prawo i Sprawiedliwość”

Warszawa, dnia 8 lutego 2008 roku

Lukasz Zbonikowski
Posel na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Jako reprezentant wnioskodawców poselskiego projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych przedkładam założenia do nowelizacji aktu wykonawczego do niniejszej ustawy.

Lukasz Zbonikowski

Posel na Sejm RP

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia
w sprawie szkolenia w jednostkach akredytowanych

(Dz. U. z dnia)

Na podstawie art. 34 ustawy z dnia o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (Dz. U. z Nr, poz.) zarządza się co następuje:

**Rozdział 1
Przepisy ogólne**

§ 1 Rozporządzenie określa:

- 1) wymagania, co do ilości wykładowców;
- 2) szczegółowy program szkoleń wraz z liczbą godzin zajęć;
- 3) szczegółowe zasady oceniania uczestników szkolenia;
- 4) sposób potwierdzania przez jednostkę akredytowaną ukończenia szkolenia

**Rozdział 2
Szkolenie na II stopień licencji**

§ 2 Celem szkolenia na II stopień licencji jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia.

§ 3 Teoretyczne zajęcia przygotowujące kandydatów do samodzielnego występowania przed Sądami i trybunałami odbywają się w liczbie godzin:

- 1) Postępowanie cywilne:
 - a) ustawa – Kodeks postępowania cywilnego,
 - b) ustawa o komornikach sądowych i egzekucji
 - c) ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.
- nie mniej niż 156 godzin
- 2) Postępowanie przed Sądami Administracyjnymi - nie mniej niż 12 godzin.
- 3) Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym – nie mniej niż 12 godzin

§ 4 Zajęcia teoretyczne odbywają się w grupach nie większych niż 15 osób.

§ 5 Zajęcia teoretyczne polegają na rozwiązywaniu casusów z aktów prawnych objętych szkoleniem oraz polegają na sporządzaniu projektów pism procesowych.

§ 6 Minimalną liczbę wykładowców określa się w taki sposób aby w szczegółowym programie szkolenia przedstawianym przez jednostkę ubiegającą się o przyznanie akredytacji zapewnić, aby jeden wykładowca prowadził jednorazowo zajęcia z nie większą grupą kandydatów niż określona w § 4.

§ 7 Kandydat kończy część teoretyczną szkolenia z wynikiem pozytywnym, jeżeli uczestniczył w więcej niż 80 % godzin zajęć oraz rozwiązał zgodnie z zasadami wiedzy prawniczej co najmniej 80%

zadanych casusów oraz napisał zgodnie z zasadami wiedzy prawniczej 80 % zadanych pism procesowych.

§ 8 Oceny kandydata dokonuje na bieżąco osoba prowadząca szkolenie.

§ 9 Kandydat który zaliczył z wynikiem pozytywnym część teoretyczną szkolenia zostaje dopuszczony do części praktycznej szkolenia.

§ 10 1. Część praktyczna szkolenia polega na uczestnictwie w symulowanych rozprawach sądowych.
2. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.

3. Akta sprawy powinny być tak przygotowane aby zapewnić przeprowadzenie symulowanej rozprawy sądowej, zarówno w ramach postępowania I jak i II instancji oraz umożliwić sporządzenie projektu skargi kasacyjnej.

§ 11 Jednostka akredytowana powinna zapewnić taką liczbę symulowanych rozpraw sądowych aby kandydat w ramach szkolenia uczestniczył w liczbie co najmniej 50 symulowanych posiedzeniach wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w nie mniej niż 10 sprawach.

§ 12 Oceny kandydata dokonuje na bieżąco osoba prowadząca symulowane rozprawy sądowe.

§ 13 Kandydat zalicza z wynikiem pozytywnym część praktyczną szkolenia, jeżeli kandydat uczestniczył we wszystkich symulowanych posiedzeniach sądu wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy oraz osoba prowadząca szkolenie nie zgłosiła zastrzeżeń co do prawidłowości dokonywanych czynności procesowych.

Rozdział 3 **Szkolenie na II stopień licencji**

§ 14 Celem szkolenia na III stopień licencji jest przygotowanie kandydatów do samodzielnego występowania przed sądami i trybunałami w sprawach objętych zakresem licencji prawniczej II stopnia.

§ 15 Teoretyczne zajęcia przygotowujące kandydatów do samodzielnego występowania przed Sądami i trybunałami odbywają się w liczbie godzin:

- 1) prawo karne materialne, procesowe i wykonawcze z elementami kryminalistyki, psychologii, psychiatrii i medycyny sądowej - nie mniej niż 180 godzin;
- 2) prawo rodzinne i opiekuńcze - nie mniej niż 50 godzin;

§ 16 Zajęcia teoretyczne odbywają się w grupach nie większych niż 15 osób.

§ 17 Zajęcia teoretyczne polegają na rozwiązywaniu casusów z aktów prawnych objętych szkoleniem oraz polegają na sporządzaniu projektów pism procesowych.

§ 18 Minimalną liczbę wykładowców określa się w taki sposób aby w szczegółowym programie szkolenia przedstawianym przez jednostkę ubiegającą się o przyznanie akredytacji zapewnić, aby jeden wykładowca prowadził zajęcia z nie większą grupą szkolonych niż określona w **§ 16**.

§ 19 Kandydat kończy część teoretyczną szkolenia z wynikiem pozytywnym, jeżeli uczestniczył w więcej niż 80 % godzin zajęć oraz rozwiązał zgodnie z zasadami wiedzy prawniczej co najmniej 80% zadanych casusów oraz napisał zgodnie z zasadami wiedzy prawniczej 80 % zadanych pism procesowych.

§ 20 Oceny kandydata dokonuje na bieżąco osoba prowadząca szkolenie.

§ 21 Kandydat który zaliczył z wynikiem pozytywnym część teoretyczną szkolenia zostaje dopuszczony do części praktycznej szkolenia.

§ 22 1. Część praktyczna szkolenia polega na uczestnictwie w symulowanych rozprawach sądowych.
2. Symulowane rozprawy sądowe powinny być prowadzone w sposób odpowiadający rzeczywistym warunkom procesu sądowego przez osobę pełniącą urząd sędziego na podstawie stworzonych na potrzeby szkolenia akt sprawy.
3. Akta sprawy powinny być tak przygotowane aby zapewnić przeprowadzenie symulowanej rozprawy sądowej, zarówno w ramach postępowania I jak i II instancji oraz umożliwić sporządzenie projektu skargi kasacyjnej.

§ 23 Jednostka akredytowana powinna zapewnić taką liczbę symulowanych rozpraw sądowych aby kandydat w ramach szkolenia uczestniczył w liczbie w co najmniej 20 symulowanych posiedzeń sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach o przestępstwa lub przestępstwa skarbowe oraz w co najmniej 10 symulowanych posiedzeniach sądowych wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy w sprawach rodzinnych, opiekuńczych lub postępowaniu w sprawach nieletnich..

§ 24 Oceny kandydata dokonuje na bieżąco osoba prowadząca symulowane rozprawy sądowe.

§ 25 Kandydat zalicza z wynikiem pozytywnym część praktyczną szkolenia, jeżeli kandydat uczestniczył we wszystkich symulowanych posiedzeniach sądu wyznaczonych w celu przeprowadzenia rozprawy oraz osoba prowadząca szkolenie nie zgłosiła zastrzeżeń co prawidłowości dokonywanych czynności procesowych.

Rozdział 4

Sposób potwierdzania przez jednostkę akredytowaną ukończenia szkolenia

§ 26 Jednostka akredytowana potwierdza zakończenie szkolenia z wynikiem pozytywnym wystawiając kandydatowi zaświadczenie.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

§ 27 Rozporządzenie wchodzi w życie w ciągu 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi delegację zawartą w art. 34 ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych i określa:

- 1) wymagania, co do ilości wykładowców;
- 2) szczegółowy program szkoleń wraz z liczbą godzin zajęć;
- 3) szczegółowe zasady oceniania uczestników szkolenia;
- 4) sposób potwierdzania przez jednostkę akredytowaną ukończenia szkolenia.

Przyjmując minimalną liczbę godzin zajęć teoretycznych wzorowano się na liczbie godzin zajęć seminaryjnych odbywanych w ramach aplikacji sądowej i prokuratorskiej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 września 2002 r. w sprawie aplikacji sądowej i prokuratorskiej (Dz.U. z 2002 Nr 154 poz. 1283, Dz.U. z 2006 Nr 60 poz. 428).

Szkolenia teoretyczne, zgodnie z projektem rozporządzenia mają odbywać się w grupach maksymalnie 15 osobowych, co zapewni indywidualny kontakt kandydata z wykładowcą. Ponieważ szkolenie ma charakter zajęć praktycznych przyjęto, iż przedmiotem zajęć będzie rozwiązywanie casusów oraz sporządzanie projektów pism procesowych. Dzięki takiemu rozwiązaniu, kandydat będzie przygotowywany do praktycznego stosowania prawa procesowego, a nie powielał wiedzę zweryfikowaną w czasie wyższych, studiów prawniczych.

Kandydat który zaliczy część teoretyczną z wynikiem pozytywnym zostanie dopuszczony do części praktycznej szkolenia, która polega na uczestnictwie w symulowanych rozprawach sądowych. Dzięki temu rozwiązaniu kandydat, w trakcie szkolenia uzyska, zarówno wiedzę teoretyczną z zakresu stosowania prawa procesowego, jak i zapozna się zasadami występowania przed sądami.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

w sprawie opłat za czynności osób posiadających licencję prawniczą przed organami wymiaru sprawiedliwości

(Dz. U. z dnia))

Na podstawie art. 48 ust. 3 ustawy z dnia o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (Dz. U. z Nr, poz.,) zarządza się co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa zasady zasądzania opłat za czynności osoby posiadającej licencję prawniczą z tytułu zastępstwa prawnego przed organami wymiaru sprawiedliwości, zwane dalej "opłatami".

Rozdział 2

Opłaty za czynności osób posiadających licencję prawniczą przed organami wymiaru sprawiedliwości

§ 2. 1. Zasądzając opłatę za czynności osoby posiadającej licencję prawniczą z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

2. Podstawę zasądzania opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-4. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy.

§ 3. 1. Wysokość stawki minimalnej zależy od wartości przedmiotu sprawy lub jej rodzaju, a w postępowaniu egzekucyjnym - od wartości egzekwowanego roszczenia.

2. W razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji.

§ 4. Wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju.

Rozdział 3

Stawki minimalne w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych

§ 5. Stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy:

- 1) do 500 zł - 60 zł;
- 2) powyżej 500 zł do 1.500 zł - 180 zł;
- 3) powyżej 1.500 zł do 5.000 zł - 600 zł;
- 4) powyżej 5.000 zł do 10.000 zł - 1.200 zł;
- 5) powyżej 10.000 zł do 50.000 zł - 2.400 zł;
- 6) powyżej 50.000 zł do 200.000 zł - 3.600 zł;
- 7) powyżej 200.000 zł - 7.200 zł.

§ 6. 1. Stawki minimalne wynoszą w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego o:

- 1) rozwód i unieważnienie małżeństwa - 360 zł;
- 2) stwierdzenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa - 240 zł;
- 3) przysposobienie - 180 zł;
- 4) pozbawienie, ograniczenie, zawieszenie lub przywrócenie władzy rodzicielskiej oraz odebranie dziecka - 120 zł;
- 5) ustalenie ojcostwa, zaprzeczenie ojcostwa, unieważnienie uznania dziecka oraz rozwiązanie przysposobienia - 240 zł;
- 6) ubezwłasnowolnienie - 240 zł;
- 7) uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu oraz rozstrzygnięcie co do aktów stanu cywilnego - 180 zł;
- 8) rozstrzygnięcie w istotnych sprawach rodziny lub co do zarządu majątkiem wspólnym - 240 zł;
- 9) zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami - 360 zł;
- 10) podział majątku wspólnego między małżonkami - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału, a w wypadku zgodnego wniosku małżonków - 50 % tej stawki;
- 11) alimenty, nakazanie wypłacenia wynagrodzenia za pracę do rąk drugiego małżonka - 60 zł, z zastrzeżeniem ust. 4.

2. Stawki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, obejmują również wynagrodzenie od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie, z wyjątkiem roszczeń przewidzianych w art. 58 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, od których pobiera się także wynagrodzenie określone w ust. 1.

3. Stawki określone w ust. 1 pkt 5 obejmują w sprawach o ustalenie ojcostwa również roszczenia majątkowe strony powodowej.

4. Opłaty, o których mowa w ust. 1 pkt 11, ustala się od wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów lub małżonka, którego wynagrodzenie za pracę ma być wypłacone do rąk drugiego współmałżonka.

§ 7. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu własności, innych praw rzeczowych i prawa o księgach wieczystych:

- 1) o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6;
- 2) o rozgraniczenie - 360 zł;
- 3) dotyczących służebności - 240 zł;
- 4) o naruszenie posiadania - 156 zł;
- 5) o wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentu do zbioru dokumentów - 120 zł;
- 6) o zniesienie współwłasności - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału współwłaściciela zastępowanego przez radcę prawnego, a w wypadku zgodnego wniosku uczestników - 50% tej stawki;
- 7) związanych z korzystaniem z rzeczy wspólnej lub z zarządem rzeczą wspólną - 240 zł;
- 8) o usunięcie niezgodności między treścią wpisu w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości prawa dotkniętego niezgodnością.

§ 8. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa spadkowego o:

- 1) zabezpieczenie spadku, dokonanie spisu inwentarza, odrzucenie spadku, ogłoszenie testamentu i nakazanie jego złożenia, zarządu spadku nieobjętego i wyjawienie przedmiotów spadkowych - 60 zł;
- 2) stwierdzenie nabycia spadku - 60 zł, a jeżeli przedmiotem postępowania jest również ważność testamentu - 360 zł;
- 3) dział spadku - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału spadkowego uczestnika zastępowanego przez radcę prawnego, a w razie działu na zgodny wniosek uczestników postępowania - 50% tej stawki.

§ 9. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw o:

- 1) opróżnienie lokalu mieszkalnego - 120 zł;
- 2) wydanie nieruchomości rolnej - 360 zł;
- 3) wydanie innej nieruchomości i opróżnienie lokalu użytkowego - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości sześciomiesięcznego czynszu.

§ 10. 1. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw:

- 1) o uchylenie uchwały organu spółdzielni - 180 zł;
- 2) o ochronę dóbr osobistych i ochronę praw autorskich - 360 zł;
- 3) z zakresu postępowania nieprocesowego w sprawie niewymienionej odrębnie - 120 zł;
- 4) o uchylenie wyroku sądu polubownego - 1.200 zł;
- 5) z zakresu postępowania układowego lub upadłościowego - 1.800 zł;
- 6) o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego - 240 zł;
- 7) egzekucyjnych przy egzekucji z nieruchomości - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6, a przy egzekucji innego rodzaju - 25% tej stawki;
- 8) ze skargi na czynności komornika - 60 zł;
- 9) rejestracji spółki - 1.200 zł;
- 10) rejestracji spółdzielni - 1.800 zł;
- 11) innych rejestracji - 600 zł;
- 12) zmian w rejestrze - 360 zł;
- 13) o zaopatrzenie tytułu egzekucyjnego w klauzulę wykonalności - 60 zł;
- 14) o zwolnienie spod zajęcia rzeczy i praw zabezpieczonych w postępowaniu karnym u osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa przeciwko mieniu - 60 zł;
- 15) o zwrot korzyści uzyskanych kosztem Skarbu Państwa - 60 zł;
- 16) o ustalenie autorstwa projektu wynalazczego - 480 zł;
- 17) o ustalenie prawa do patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 600 zł;
- 18) o naruszenie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 840 zł;
- 19) o stwierdzenie prawa korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego albo prawa używania znaku towarowego lub oznaczenia geograficznego bądź utraty prawa używania oznaczenia geograficznego - 720 zł;
- 20) o przeniesienie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 840 zł;
- 21) o uchylenie uchwały wspólników bądź akcjonariuszy i o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników bądź akcjonariuszy - 360 zł;
- 22) o wyłączenie wspólnika - 360 zł;
- 23) o rozwiązanie spółki kapitałowej - 360 zł;
- 24) ⁽⁴⁾ o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu prowadzonym w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej - 150 zł.

2. Stawki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 18, nie obejmują opłat od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie.

§ 11. 1. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy o:

- 1) nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy - 60 zł;
- 2) wynagrodzenie za pracę lub odszkodowanie inne niż wymienione w pkt 4 - 75% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości wynagrodzenia lub odszkodowania będącego przedmiotem sprawy;
- 3) inne roszczenia niemajątkowe - 60 zł;
- 4) ustalenie wypadku przy pracy, jeżeli nie jest połączone z dochodzeniem odszkodowania lub renty - 120 zł;
- 5) świadczenie odszkodowawcze należne z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości odszkodowania będącego przedmiotem sprawy.

2. Stawki minimalne wynoszą 60 zł, w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego.

§ 12. ⁽⁵⁾ 1. Stawki minimalne za prowadzenie spraw w postępowaniu apelacyjnym wynoszą:

- 1) przed sądem okręgowym - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 60 zł;

- 2) przed sądem apelacyjnym - 75 % stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.
2. Stawki minimalne za prowadzenie spraw w postępowaniu zażaleniowym wynoszą:
 - 1) przed sądem okręgowym - 25 % stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 50 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 60 zł;
 - 2) przed sądem apelacyjnym lub przed Sądem Najwyższym - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli w poprzedniej instancji sprawy nie prowadził ten sam radca prawny - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.
3. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy przed sądem apelacyjnym 100 % odpowiednich stawek, o których mowa w § 11.
4. Stawki minimalne w postępowaniu kasacyjnym wynoszą:
 - 1) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 75 % stawki minimalnej, a jeżeli w drugiej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
 - 2) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
 - 3) za udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny, nie sporządzał i nie wniósł skargi kasacyjnej - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.
5. Stawki minimalne w postępowaniu w sprawie stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wynoszą:
 - 1) za sporządzenie i wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 75 % stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem - 100 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
 - 2) za sporządzenie i wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
 - 3) za udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 50 % stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem, nie sporządzał i nie wniósł skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - 75 % stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.
6. Stawki minimalne w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym wynoszą:
 - 1) za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz za stawiennictwo na rozprawie - 240 zł;
 - 2) za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia tej skargi - 120 zł.

Rozdział 4

Stawki minimalne w innych sprawach

- § 13.** 1. Stawka minimalna wynosi za prowadzenie sprawy o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub ukaranie, aresztowanie lub zatrzymanie - 120 zł. Przepisu § 6 nie stosuje się.
2. W sprawach, w których rozprawa trwa dłużej niż jeden dzień, stawka minimalna ulega podwyższeniu za każdy następny dzień o 20%.
3. Za reprezentowanie kilku osób pobiera się opłatę od każdej z tych osób.

§ 14. 1. Stawki minimalne za czynności pełnomocnika powoda cywilnego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym oraz obrońcy w innych sprawach - określają przepisy o

opłatach za czynności adwokackie oraz ponoszeniu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

2. ⁽⁶⁾ Stawki minimalne wynoszą w postępowaniu przed sądami administracyjnymi:

1) w pierwszej instancji:

- a) w sprawie, której przedmiotem zaskarżenia jest należność pieniężna - stawkę obliczoną na podstawie § 6,
- b) za sporządzenie skargi i udział w rozprawie w sprawie skargi na decyzję lub postanowienie Urzędu Patentowego - 600 zł,
- c) w innej sprawie - 240 zł;

2) w drugiej instancji:

- a) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz udział w rozprawie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym - 75 % stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli w drugiej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100 % tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,
- b) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej albo za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej - 50 % stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli nie prowadził sprawy ten sam radca prawny w drugiej instancji - 75 % tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,
- c) za udział w rozprawie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym - 50 % stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny, nie sporządził i nie wniósł kasacji - 75 % tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,
- d) w postępowaniu zażaleniowym - 120 zł.

3. Stawki minimalne wynoszą w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Warszawie - sądem antymonopolowym w sprawach:

- 1) z zakresu ochrony konkurencji - 360 zł;
- 2) o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone - 360 zł;
- 3) z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji lub transportu kolejowego - 360 zł.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

§ 15. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi delegację zawartą w art. 48 ust. 3 ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych i określa zasady zasądzania opłat za czynności osoby posiadającej licencję prawniczą z tytułu zastępstwa prawnego przed organami wymiaru sprawiedliwości.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 48 ust. 3 ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, stawki zostały określone w analogicznej wysokości jak te obowiązujące adwokatów i radców prawnych w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA FINANSÓW**

z dnia

**w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów
uprawnionych do świadczenia usług prawniczych**

(Dz. U. z dnia))

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (Dz. U. z 2007 r. Nr, poz.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów uprawnionych do świadczenia usług prawniczych za szkody, które mogą wyniknąć w związku z prowadzoną przez nie działalnością, zwanego dalej "ubezpieczeniem OC", termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia.

§ 2. 1. Ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna podmiotów, o których mowa w § 1, za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie ubezpieczenia, w związku z wykonywaną działalnością.

2. Ubezpieczenie OC nie obejmuje szkód:

- 1) polegających na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie mienia, wyrządzonych przez ubezpieczonego małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, a także powinowatemu w tej samej linii lub stopniu, osobie pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonkowi, jak również osobie, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym pożyciu;
- 2) wyrządzonych przez ubezpieczonego po utracie uprawnień do świadczenia usług prawniczych, chyba że szkoda jest następstwem wykonywania działalności przed utratą tych uprawnień;
- 3) polegających na zapłacie kar umownych;
- 4) powstałych wskutek działań wojennych, stanu wojennego, rozruchów i zamieszek, a także aktów terroru.

3. Ubezpieczenie OC obejmuje wszystkie szkody w zakresie, o którym mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 2, bez możliwości umownego ograniczenia przez zakład ubezpieczeń wypłaty odszkodowań.

§ 3. Obowiązek ubezpieczenia OC powstaje nie później niż w dniu wpisu do rejestru działalności regulowanej lub w dniu w którym decyzja o przyznaniu licencji prawniczej stała się ostateczna..

§ 4. 1. Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia OC, zależna jest od przedmiotu działalności podmiotów uprawnionych świadczenia usług prawniczych, i wynosi równowartość w złotych:

- 1) 10.000 euro - jeżeli przedmiotem działalności są czynności wchodzące w zakres licencji prawniczej I stopnia;
- 2) 50.000 euro - jeżeli przedmiotem działalności są czynności wchodzące w zakres licencji II lub III stopnia;

2. Kwoty, o których mowa w ust. 1, ustalane są przy zastosowaniu kursu średniego euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski po raz pierwszy w roku, w którym umowa ubezpieczenia OC została zawarta.

§ 5 Jeżeli umowa ubezpieczenia OC została zawarta przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, a okres, na jaki została zawarta, upływa po tym dniu, nową umowę ubezpieczenia OC zawiera się najpóźniej w ostatnim dniu okresu, na jaki została zawarta ta umowa.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi delegację zawartą w art. 2 ust. 3 ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych i określa szczegółowy zakres ubezpieczenia, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną.

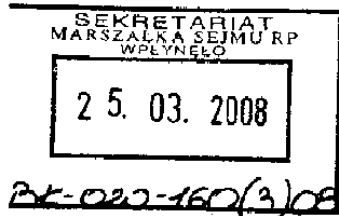
W projekcie rozrządzenia przyjęto zróżnicowaną minimalną sumę gwarancyjną ubezpieczenia. Minimalna suma 10.000 EURO obejmuje szkody z zakresu czynności wchodzących w zakres licencji prawniczej I stopnia - czyli czynności i charakterze przesądowym. Tożsama minimalna suma ubezpieczenia obejmuje podmioty zajmujące się doradztwem podatkowym albo sporządzaniem opinii ekonomiczno finansowych – czyli podmioty zajmujące się bieżącym doradztwem. Dla podmiotów świadczących usługi prawnicze w zakresie licencji prawniczej II i III stopnia minimalna suma gwarancyjna została określona na poziomie 50.000 EURO – analogicznie jak w przypadku adwokatów i radców prawnych.

Szczegółowy zakres ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej podmiotów świadczących usługi prawnicze został określony analogicznie jak w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej podmiotów wykonujących doradztwo podatkowe, z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej adwokatów oraz w Rozporządzeniu z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych

Warszawa, dnia 21 marca 2008 r.

DL-P-V-459-1/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Piatek Marszałek

W związku z przekazaniem przez Sekretarza Stanu, Szefa Gabinetu Politycznego Prezesa Rady Ministrów wystąpieniem o wyrażenie opinii wobec poselskiego projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, uprzejmie przedstawiam następującą opinię.

1. Projektodawca podnosi w uzasadnieniu projektu, iż „Jednym z celów projektowanej ustawy jest konieczność wprowadzenia na rynek grupy zawodowej, która będzie świadczyła usługi prawnicze o charakterze tylko i wyłącznie usługowym, poddanych prawom rynku i konkurencji, a świadczenie usług prawniczych opierało się będzie o nowoczesne zasady dostosowane do bieżącej sytuacji gospodarczej kraju, przy jednoczesnym wyraźnym oddzieleniu działalności tych osób od działalności adwokatów i radców prawnych (...) celem projektu jest stworzenie takiej sytuacji społeczno gospodarczej, w której na rynku usług prawniczych będą funkcjonowali przedstawiciele zawodu zaufania publicznego – adwokaci i radcowie prawni oraz przedsiębiorcy działający na podstawie ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych”.

Projekt ustawy określa warunki uprawniające do świadczenia usług prawniczych, obowiązki i prawa osób posiadających licencję prawniczą oraz zasady nadzoru nad osobami posiadającymi licencję prawniczą.

2. Podkreślenia wymaga fakt, iż projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, obok dotychczas istniejących form wykonywania zawodu prawnika w ramach samorządów zawodowych adwokatów i radców prawnych, określa kolejną kategorię prawników świadczących usługi prawnicze. Jakkolwiek działalność ta miałaby mieć charakter usługowy, poddany prawom rynku i konkurencji, projekt *de facto* ma na celu utworzenie kolejnej korporacji zawodowej prawników, która mimo, iż nie byłaby zawodem zaufania publicznego, posiadałaby identyczne uprawnienia, jak przedstawiciele tychże zawodów (a niejednokrotnie większe niż radca prawny), nie podlegając jednocześnie rygorom i obowiązkom takiego zawodu.

Można w tym miejscu przypomnieć, iż w kwestii rozumienia pojęcia „zawód zaufania publicznego” kilkakrotnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z dnia 7 maja 2002 r., sygn. SK 20/2000, wskazał, iż zawód zaufania publicznego to *„zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja) (P. Sarnecki: Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury, w: L. Garlicki (red.), Konstytucja- Wybory-Parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi, Warszawa 2000, Liber, s. 155 i nast.)”*.

Obszerniej na ten temat Trybunał wypowiedział się w wyroku z dnia 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/2005, stwierdzając m.in., iż *„Po pierwsze, "zawód zaufania publicznego" to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany*

w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi.

Po drugie, wykonywanie zawodu zaufania publicznego określone jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja). Ustawodawca ma prawo uzależniać prawo wykonywania zawodu zaufania publicznego od spełnienia przez zainteresowanego określonych warunków dotyczących np. jego kwalifikacji zawodowych i moralnych, w tym wymagania cechy "nieskazitelnego charakteru" i "rękopmi prawidłowego wykonywania zawodu".

Po trzecie, przymiot zawodu "zaufania publicznego", jaki charakteryzuje zawody poddane unormowaniom art. 17 ust. 1 Konstytucji, polega nie tylko na objęciu zakresem ich wykonywania pieczy nad prowadzeniem spraw lub ochroną wartości (dóbr) o zasadniczym i (najczęściej) osobistym znaczeniu dla osób korzystających z usług w sferze zawodów zaufania publicznego. Nie wyczerpuje się też w podejmowaniu ważnych - w wymiarze publicznym - czynności zawodowych, wymagających profesjonalnego przygotowania, doświadczenia, dyskrecji oraz taktu i kultury osobistej.

W cytowanym wyroku Trybunał przywołał ponadto poglądy wypowiedziane w literaturze przedmiotu, wedle których do właściwości zawodu zaufania publicznego zalicza się: „a) szczególną doniosłość prawidłowego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania - istotnego z racji znaczenia, jaką dana dziedzina społecznej aktywności zawodowej odgrywa w społeczeństwie, oraz z racji konieczności zapewnienia ochrony gwarantowanych Konstytucją praw podmiotowych jednostki; b) powierzanie w warunkach wysokiego zaufania uprawiającym taki zawód informacji osobistych i dotyczących życia prywatnego osób korzystających z ich usług; c) uznawanie tych informacji za tajemnicę zawodową, która nie może być ujawniona; d) objęcie osób dysponujących taką tajemnicą - w wypadku możliwości naruszenia istotnych dóbr jednostki w razie jej ujawnienia - immunitetem zwalniającym je od odpowiedzialności karnej za nieujawnienie informacji; e) korzystanie ze świadczeń tych zawodów często w razie nastąpienia realnego albo choćby potencjalnego niebezpieczeństwa dla dóbr jednostki o szczególnym charakterze (np. życie, zdrowie,

wolność, godność, dobre imię); f) niepodleganie regułom hierarchii urzędniczej; g) występowanie sformalizowanej deontologii zawodowej oraz rękojmia należytego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania zawodu, gwarantowana z jednej strony przez wysokie bariery dostępu do wykonywania każdego z zawodów zaufania publicznego, obejmujące nie tylko wymóg ukończenia odpowiedniego szkolenia, lecz również reprezentowanie odpowiedniego poziomu etycznego, z drugiej - sprawowaną w interesie publicznym pieczęć organów samorządu zawodowego (zob. m.in. J. Hausner i D. Długosz, *Tezy w sprawie zawodów zaufania publicznego* [w:] *Zawody zaufania...* s. 119, M. Tabernacka, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego*, "Acta Universitatis Wratislaviensis" nr 2663, s. 302 oraz P. Sarnecki, *Opinia w sprawie wykładni art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, "Przegląd Sejmowy" nr 2/2001, s. 75-76)".

Z uwagi na powyższe, można dostrzec, iż wykonywanie czynności, w ramach zakreślonych przyznaną licencją prawniczą określonego stopnia, w istocie będzie polegało „na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążącej się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego”; już licencja prawnicza I stopnia miałaby przecież uprawniać do udzielania porad prawnych, sporządzania opinii prawnych, pism procesowych, projektów umów i innych oświadczeń woli, występowania przed organami administracji publicznej oraz podmiotami wykonującymi zadania z zakresu administracji publicznej. Wykonywanie choćby tego rodzaju czynności będzie ściśle związane z pozyskiwaniem wiedzy o informacjach osobistych i dotyczących życia prywatnego osób korzystających z usług.

Skoro zatem osoba posiadająca licencję prawniczą wykonywałaby czynności tożsame z czynnościami podejmowanymi przez adwokata czy radcę prawnego (a nawet wykraczające poza zakres czynności wykonywanych przez tego ostatniego), to działalność ta nabrałaby cech właściwych zawodom zaufania publicznego. W tym kontekście zastrzeżenia budzi jednak to, że w odniesieniu do osób posiadających licencję prawniczą nałożono tylko minimalne wymagania kwalifikacyjne (osoba ubiegająca się o licencję I stopnia nie przechodzi jakiegokolwiek postępowania weryfikującego wiedzę i umiejętności), natomiast w ogóle pominięto sferę wymogów etycznych; nie przewidziano również odpowiedzialności dyscyplinarnej osób posiadających licencję prawniczą.

3. Konsekwencją powyższego jest stwierdzenie, iż projektowane przepisy mogą być postrzegane jako pomijające kwestię gwarancji jakości usług prawniczych świadczonych przez osoby posiadające licencję prawniczą.

Po pierwsze, projektowane regulacje nie dość precyzyjnie wskazują, jakie dokumenty mają potwierdzać spełnienie wymogów dotyczących doświadczenia zawodowego (w przypadku osób ubiegających się o licencję prawniczą II stopnia, art. 17 ust. 2 projektu).

Po drugie, przewidziana procedura przy ubieganiu się o licencję III stopnia (Rozdział 5 projektu) nie zapewnia, że licencję otrzyma osoba przygotowana do wykonywania czynności prawniczych w takim samym zakresie, jak adwokat czy radca prawny. Forma egzaminu (test składający się z 250 pytań zawierających po trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa) nie weryfikuje, prócz pewnego zasobu wiedzy, żadnych umiejętności niezbędnych dla wykonywania czynności prawniczych o bardzo szerokim zakresie. Co więcej, proponowany zakres wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie tego egzaminu (art. 35 projektu) nie obejmuje podstawowych działów prawa cywilnego materialnego i formalnego, prawa handlowego (w tym prawa spółek), administracyjnego, konstytucyjnego czy prawa Unii Europejskiej. Można w tym miejscu zasygnalizować, iż warunkiem uzyskania wpisu na listę adwokacką lub radców prawnych przez aplikanta adwokackiego (radcowskiego) jest złożenie egzaminu adwokackiego (radcowskiego), który składa się z kilku części. Przykładowo, w części pisemnej egzaminu adwokackiego zdający opracowuje cztery tematy z zakresu różnych dziedzin prawa. Opracowanie tematu następuje w postaci sporządzenia odpowiedniego pisma procesowego lub opinii na podstawie akt sądowych. W tej części egzaminu może być przedstawiony problem prawny do rozstrzygnięcia przez zdającego na podstawie opisanego przypadku (casusu) lub opracowanie decyzji administracyjnej lub aktu prawa miejscowego (art. 78d ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze).

4. Kolejno należy zwrócić uwagę na pewne, istotne z punktu widzenia oceny projektu, uwarunkowania konstytucyjne. Trzeba zwłaszcza przywołać wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 kwietnia 2006 r., sygn. K 6/06, dotyczący

niektórych przepisów ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361). W wyroku tym Trybunał wskazał na potrzebę prawnego uregulowania możliwości świadczenia usług prawniczych przez osoby posiadające wyższe wykształcenie prawnicze. Stwierdził m.in., iż *„Pozostawienie świadczenia pomocy prawnej (...) bez wymogu uprzedniego przygotowania zawodowego (po ukończeniu studiów prawniczych) oraz bez wyspecjalizowanej kontroli zawodowej może prowadzić do niepożądanych skutków społecznych. W szczególności idzie tu o nieodwracalne prawnie następstwa błędnych porad czy nieuświadomianych bądź wynikłych z braku doświadczenia zawodowego zaniechań. Zapobieganie tego typu sytuacjom leży w żywotnym interesie szerokich kręgów społeczeństwa i wykracza poza ramy zawodowych środowisk prawniczych.*

Trybunał Konstytucyjny dostrzega zatem pilną potrzebę dokładnego sprecyzowania w odrębnej ustawie zakresu tak świadczonych usług prawniczych (pomocy prawnej) przy bardzo wyraźnym i precyzyjnym oddzieleniu od pomocy świadczonej przez adwokatów, radców prawnych czy notariuszy. Zakres pomocy prawnej świadczonej przez osoby wymienione w art. 4 ust. 1a ustawy znowelizowanej nie mógłby być tożsamy z zakresem pomocy świadczonej przez adwokatów (bądź radców prawnych). Dotyczyć winien głównie usług prawniczych o mniej złożonym charakterze. Ustawodawca musi udzielić jasnej odpowiedzi na pytanie, według jakich kryteriów ma nastąpić podział sfer w zakresie świadczenia pomocy prawnej między prawników o kwalifikacjach potwierdzonych wpisem na listę zawodu zaufania publicznego (adwokatów, radców prawnych, notariuszy) a osoby legitymujące się tylko wyższym wykształceniem prawniczym. Ustawa ta winna określić nadto sposób rozpoczęcia i zakończenia tego typu działalności, zdefiniować formy organizacyjne wskazanego tu świadczenia pomocy prawnej, uregulować formy nadzoru zawodowego oraz zakres i tryb egzekwowania odpowiedzialności za świadczone usługi (przy ewentualnej powinności majątkowego ubezpieczenia odpowiedzialności zawodowej). Postulowana regulacja byłaby lex specialis w relacji do nazbyt na tym polu ogólnych unormowań obowiązującej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej”.

W wyroku z dnia 8 listopada 2006 r., sygn. K 30-06 Trybunał potwierdził powyższe stanowisko, tym razem na gruncie unormowań odnoszących się do radców prawnych.

Wydaje się, iż projekt w zaproponowanym kształcie nie uwzględnia powyższych zastrzeżeń Trybunału Konstytucyjnego, co może skutkować stwierdzeniem niekonstytucyjności niektórych przepisów projektowanej ustawy.

Wcześniej nadmieniono, że licencja prawnicza III stopnia będzie uprawniać do wykonywania czynności prawniczych w pełnym zakresie. Skoro zaś Trybunał Konstytucyjny uznał, że nie jest możliwa rezygnacja z powinności legitymowania się określoną praktyką przez osoby ubiegające się o wpis na listę adwokatów lub radców prawnych (zasadniczo wymóg odbycia aplikacji wraz ze zdaniem egzaminu zawodowego), to ustanowienie nowej kategorii osób świadczących usługi prawnicze, przy zastosowaniu znacznie niższych standardów wymagań, a jednocześnie szerokiego zakresu uprawnień, może spotkać się z podobnym (negatywnym) stanowiskiem Trybunału.

Jak już także wspomniano, w projekcie ustawy, wobec założenia mniejszego sformalizowania warunków wykonywania zawodu, niż ma to miejsce w odniesieniu do korporacji prawniczych, brak jest regulacji dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej osób posiadających licencję prawniczą. Stanowi to argument przeciwny dla przydzielenia tym osobom uprawnień do świadczenia pomocy prawnej w pełnym zakresie (a więc również w odniesieniu do spraw złożonych, o dużej wartości przedmiotu sporu oraz prowadzonych przed sądami wyższych instancji).

5. Kolejno trzeba dodać, iż w poprzedniej kadencji Sejmu projekt w analogicznym brzmieniu był opiniowany, jako projekt rządowy, przez Radę Legislacyjną przy Prezesie Rady Ministrów, która w opinii z dnia 3 września 2007 r., nr RL-0303-96/07, stwierdziła m.in.: *„Rada Legislacyjna uważa, że projekt nie może być skierowany do dalszych prac ustawodawczych. Weryfikacja przygotowania do zawodu prawniczego nie może być pozostawiona swobodzie sił rynkowych, bez stawiania wysokich wymogów profesjonalnych i etycznych, a także gwarancji ich dochowania. Tworzenie zawodu prawnika licencjonowanego, posiadającego identyczne uprawnienia (a niejednokrotnie większe niż radca prawny) – tak jak przedstawiciele zawodów zaufania publicznego, a niepodlegające rygorom i obowiązkom takiego zawodu – Rada Legislacyjna uważa za niezgodne z Konstytucją. W Europie istnieje tendencja do ujednoczenia zawodów prawniczych, a nie do*

tworzenia dodatkowych kategorii prawników. Także zasada swobody przepływu usług prawniczych w UE wskazuje na kierunek rozwiązań prawnych w tym zakresie, w szczególności ze względu na możliwość świadczenia usług prawniczych przez podmioty zagraniczne”.

W konkluzji należy uznać, iż z uwagi na omówione wyżej, istotne wady poselskiego projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych, nie może być on zaopiniowany pozytywnie.

Trzeba także dodać, iż obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają prace legislacyjne zmierzające do uregulowania przedmiotowej materii w odmienny sposób. Rada Ministrów, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, przyjęła założenia w zakresie nowego uregulowania dostępu do zawodów prawniczych. Dokument ten dotyczy także unormowania zasad wykonywania czynności prawniczych (doradztwa prawnego). W wykonaniu przyjętych założeń, opracowywany jest projekt ustawy, regulującej dostęp do zawodów prawniczych, w tym przewidującej jednolity egzamin wstępny na wszystkie aplikacje prawnicze (państwowy egzamin prawniczy); projekt zawierać będzie także regulacje umożliwiające świadczenie pewnej kategorii usług prawniczych w określonym ustawowo zakresie przez osoby, których wiedza zostanie pozytywnie zweryfikowana w trakcie państwowego egzaminu prawniczego.

Zygmunt Zieliński
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zygmunt Zieliński
PODSEKRETARZ STANU

Do uprzejmej wiadomości:

- 1) Pan Zbigniew Chlebowski, Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Platformy Obywatelskiej,
- 2) Pan Sławomir Nowak, Sekretarz Stanu Szef Gabinetu Politycznego Prezesa Rady Ministrów.